

METOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 16 K na leto. Posamezna številka stane 80 v.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 600 K, na $\frac{1}{2}$ strani 300 K, na $\frac{1}{4}$ strani 150 K, na $\frac{1}{8}$ strani 100 K, na $\frac{1}{16}$ strani 50 K in na $\frac{1}{32}$ strani 25 K. Udom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 2 K.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe; tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 11. Ljubljana, 15. junija 1920. Letnik XXXVII

Obseg: Bakrena pasta Bosna. — Na kaj je paziti pri vzreji mladih prasat? — Nekatere nevarne bolezni krompirja. — Izenačenje nekaterih gozdno- in vodno-policijskih odredb v Sloveniji. — Kilavost ali rožičavost češpelj in sliv. — Kapar na sadnem drevju. — Spomenica. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Uradne vesti. — **Tobak:** Navodilo za pridelovanje tobaka v Sloveniji. — Najvažnejše vrste tobaka na svetovnem trgu. — Predpisi za sadivce tobaka. — Škodljivci tobaka. — **Inserati.**

Bakrena pasta Bosna.

Kot najbolj učinkovito in najpreprostejše sredstvo proti peronospori ali paležu, ki napada trto, smo dosedaj smatrali *bordeleško škropilno zmes*, to je zmes raztopljene *modre galice* z apnom. Ta zmes učinkuje pravočasno rabljena prav dobro in se je vsled tega pri naših vinogradnikih tako udomačila, čeravno kaže precej nedostatkov.

Ta zmes se pripravlja v vinogradu in je treba pri tem postopati zelo natančno, da nam vsled preobilega apna ne obsenči preveč trtni list in slabša učinek galice, ali pa vsled premajhne množine apna ne opali galica list. Treba je torej *bordeleško škropilno zmes* pred rabo preizkusiti z reagenčnim papirjem. Dalje je velika pomanjkljivost te zmesi, da se ne drži dolgo in jo je treba zaradi tega takoj porabiti, kar pa dostikrat zaradi slabega vremena ni vedno mogoče. Te napake zelo motijo pri uporabi *modre galice*.

Veščakom kemije se je posrečila iznajdba sredstva, ki ima vse dobre lastnosti *bordeleške škropilne zmesi*, poleg tega je pa tudi prosta tu navedenih napak galice.

To sredstvo se imenuje „*Bakrena pasta Bosna*“, ali nakratko „*Bosnapasta*“.

Bosnapasta je gosta, svetlozelena mazljiva tvarina (kaša), ki je v primerni množini vode zmešana, takoj dobra, škropilna zmes za škropljenje trt proti peronospori. Velika prednost te paste je, da je neomejeno stanovitna, se ne pokvari ne v mrzlem, ne v gorkem prostoru shranjena, ter vsebuje galice in apna vedno v pravem razmerju.

Bakrena pasta Bosna se razpošilja v sodih ali čebrih, katerim je pridejan korec, ki vsebuje pol kg

paste. Ako vzamemo en poln kozarec paste in jo zmešamo s 100 l vode, dobimo $\frac{1}{3}$ % škropilno zmes; za prvo škropljenje naredimo 1 % zmes, to je dva korca na 100 l, za drugo in tretje škropljenje pa največ 3–4 korce na 100 l vode, to je $1\frac{1}{2}$ do 2 % raztopina. Priporoča se odmerjeno pasto najprej v škafu razmešati z malo vode na gosto tekočino, ki jo potem šele izlijemo v ostalo vodo v čeber, v katerem imamo odmerjeno vodo za škropljenje. Tako pripravljeno škropivo pa je treba pred vsakim polnjenjem škropilnice dobro premešati. Med škropljenjem je treba brento večkrat potresti, sicer se škropivo vsede in trta dobi premalo Bosnapaste. Če škropiva preostaja, počaka, ne da bi se pokvarilo, do prihodnjega škropljenja.

Škropivo, narejeno iz bakrene Bosnapaste, se na trti ne pozna tako močno, kakor pa z apnom mešana galica, ker je to škropivo bolj sveile harve; vendar pa se opazi, kje je že poškopljeno. Škropi se s to raztopino ravno tako, kakor z galico, in sicer dvakrat pred cvetjem in enkrat po cvetju vinske trte. Listje in grozdje je treba dobro poškopčiti, liste tudi od spodnje strani.

Da je Bosnapasta enakovredna glede uspeha z galico, nam pričajo strokovnjaki, med katerimi je tudi višji vinarski nadzornik g. B. Skalický, ki dela že več let poskuse s tem sredstvom. Tudi oskrbništvu štajerske hranilnice v Podlehniku pri Ptuj, ki rabi to pasto že več let, je zelo zadovoljno s tem škropivom.

Da učinkuje Bosnapasta tako ugodno, je utemeljeno v sledečem:

1. Spojina bakra s klorom je najučinkovitejše sredstvo proti rastlinskim boleznim, povzročenim po glivicah.

2. Baker je v pasti enakomerno najfineje razdeljen. Za proizvodnjo paste se uporablja posebno pripravljeno apno. Vsled tega je proizvod in iz njega pripravljeno škropivo zelo enakomerno brez peska in smeti in ne maši škropilnic.

3. Pripravljanje škropilne tekočine gre mnogo hitreje in enostavneje izpod rok, pomota vsled nezadostne množine apna je izključena. Ker se škropilna tekočina ne pokvari, je tudi vsaka izguba na dragocenem materialu izvzeta.

4. Škropivo, pripravljeno iz Bosnapaste, drži na listih zelo dobro, ter je dež ne odpere tako hitro.

Vse te lastnosti nam govorijo za splošno uporabo Bosnapaste, ki je poleg tega še cenejša kakor galično-apnena zmes, oziroma modra galica, ki stane danes v prosti trgovini že 34 do 36 K za 1 kg.

Bosnapasta je tudi dobro sredstvo proti škrlupu ali fusikladiji na sadnem drevju, kodravosti na košči-

častem sadnem drevju, kozavosti na fižolu, paležu na paradižnikah, kumarah in krompirju. Za vse te bolezni se rabi enoodstotna škropilna zmes.

Bosnapasto ima Kmetijska družba v zalogi in jo oddaja v sodih po 50 in 100 kg po 14 K za kg. Za vsak sod je doplačati po 20 K. Naročiti jo je takoj!

Naprošajo se tudi vsi vinogradniki in vinarski veščaki, ki bodo letos rabili Bosnapasto v svojih vinogradih, da svoječasno poročajo Kmetijski družbi o uspehih in izkušnjah, ki jih bodo imeli s tem sredstvom proti peronospori. To je potrebno, da se objavi, da bodo tudi drugi vinogradniki obveščeni o učinkovitosti tega za nas morda v bodoče izredno važnega pripomočka ne samo v boju proti trtnemu paležu, ampak tudi proti drugim boleznim na sadju in na raznih pitomih rastlinah.

Na kaj je paziti pri vzreji mladih praseta?

Ciril Prijatelj.

III.

Po odstavitvi je posvetiti največjo skrb pravilnemu krmljenju prasičkov. Prehranjevanje v tem času vpliva na daljni razvoj mladičev tako občutno, da je njih vzreja le takrat uspešna, če je pokladana jim piča pravilna. Krma odstavljenih prasičkov mora biti taka, da se njih telesni razvoj ne prekine; torej piča mora biti sestavljena iz sličnih hranilnih snovi, kakor jih je vsebovalo materno mleko. Mlada, še ne utrjena prebavila so bila dosedaj navajena le hranilnim snovem, ki jih je vsebovalo materno mleko in, če pričnemo pokladati pičo, ki bi bila sestavljena iz drugih hra-

reja uspešna, pa mora mlada žival urno rasti in kar očividno pridobivati na telesni teži. Neuspevanje živali vsled nepravilno pokladane piče nam kaže *pod. 2*. Nasprotno pa vidimo na *pod. 3*. učinek in vzrejo pravilnega pokladanja piče, in sicer pri isti starosti mladiča.

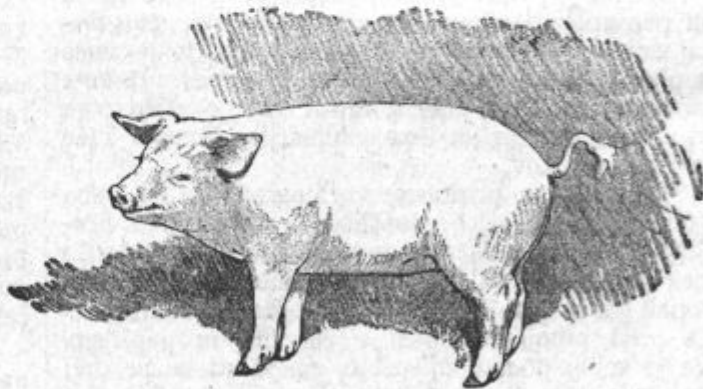
Po večletni izkušnji se je obneslo pokladanje ječmena odstavljenim prasičkom kot najboljši; dalje pšenica, koruza, pšenični otrobi, mlada detelja, kravje mleko in majhne množine dobro razkuhanega in zmečkanega krompirja. Omeniti je, da pokladanje kravjega mleka ni neohodno potrebno, temveč ono pospešuje dobro vzrejo in se smatra kot nekaj priboljšek k pokladani piči. Kot nadomestilo za kravje mleko se rabi lahko laneni žlem, ki se ga pripravi na ta način, da se kuha nekaj časa 70 g lanenega semena v 1 l vode,

Podoba 2. Pujsek brez svežega zraka in prostega gibanja.

nilnih snovi, na katere se morajo prebavila težko in šele s časom privaditi, opazili bomo kmalu izpremembe na njih. S tako pičo prekinimo redno prebavljanje, kar ima za posledico slabo uspevanje in to povzroča bolezen, hiranje ter slednjič pogin živali. Iz tega vzroka se polaga toliko važnosti na prehodno pičo, ki se jo poklada mladičem h koncu sesalne dobe in s to privadi prebavila počasi na drugo hrano.

Razumni prasičerejci bodo skušali pokladati pujskom tako pičo, ki vsebuje one hranilne snovi, ki jih najdemo tudi v maternem mleku. Taka piča mora vsebovati mnogo beljakovin in veliko rudninskih hranilnih snovi. Rastoči mladiči potrebujejo v prvi vrsti veliko beljakovin, kajti beljakovine nastavljajo meso. Da je

Podoba 3. 3½ meseca star prasec dobro razvit.

dokler se popolnoma ne razkuha, kar nadomestuje približno en liter kravjega mleka.

V zadnjih letih toliko priporočena krmilna ribja moka je zelo priporočljiva, žalibog je predraga, vpliva pa zelo blagodejno na razvoj mladičev, posebno vsled velike množine rudninskih hranilnih snovi. Kdor pa ima priliko in možnost, da spušča vsak dan po nekaj ur svoje prasičke na prosto, kjer si lahko poiščejo sami rudninskih hranilnih snovi, ta si lahko prihrani izdatke za ribjo moko.

Razumnim prasičerejem priporočamo sledečo sestavo piče, in sicer: *pujskom*, ki so 14 kg teži, na dan in glavo: 42 dkg ječmena, 11 dkg koruznega zdroba, 2 in pol litra posnetega mleka; 2. sestava:

42 dkg kuhanega krompirja, 42 dkg ječmena, 11 dkg lanenih pogač in 2 litra posnetega mleka; 3. sestava za prasičke, ki so težki 22 kg: 84 dkg krompirja, 28 dkg koruznega zdroba, 28 dkg ječmena in 3 in pol litre posnetega mleka.

Priporočamo, da naj se poklada zjutraj polovico zrnate piče zdrobljene in pomešane s primerno količino krompirja, dočim drugo polovico popoldan, in sicer v suhem stanju in celozrnato.

S pokladanjem celozrnate piče se primora prasičke k dobremu zvečenju (grizenju) in slinjenju hrane, ki je za pravilno in dobro prebavljanje použite piče velike važnosti. To zvečenje in močno slinjenje ostane mladičem tudi pozneje v navadi in s tem tudi gotovost, da prebavila popolnoma izrabijo pokladano pičo. Žalibog, da se to dejstvo pri naših prasičerejcih še premalo upošteva in ne polaga one važnosti na pokladanje celozrnate piče, ki jo v resnici ima.

Poleg tega se pa ne sme pozabiti na pokladanje rudninskih snovi, ki so za rastoče živali neobhodno potrebne. Tu pride v prvi vrsti v poštev pokladanje klajnega apna. Klajno apno je iz očiščenih kosti nalašč za živinsko poklajo pripravljena moka, ki se obdrži na suhem dlje časa nepokvarjena. Nekateri prasičerejci mislijo, da je vseeno, če pokladajo živini soli ali klajnega apna. Ta misel pa je popolnoma napačna. Klajno apno ima svojo važnost in ne more nikdar nadomestiti one soli ter nasprotno. Sol pomnožuje želodčni sok in pospešuje s tem prebavljanje. Klajno apno pa daje telesu fosforovo kislino in apnene snovi, katere telo neobhodno potrebuje, da lahko dobro uspeva. Izmed vseh rudninskih snovi, ki so mlademu organizmu potrebne, sta fosforova kislina in apno najpotrebnejše hranilne snovi. Vsled slabega obdelovanja naših njiv in travnikov se more splošno trditi, da primanjkuje skoraj v vsaki živalski hrani rudninskih snovi. Zato je pokladanje klajnega apna ne le priporočljivo, temveč naravnost potrebno.

Poklada se klajno apno med drugo pičo, in sicer na dan in glavo 6 g ali polovico kavine žličke. Prvih deset dni, ko se prične pokladati klajno apno, je priporočljivo, da razdelimo celo porcijo na tri dele in dajemo vsak del posebej; to pa zato, da se pujski polagoma in laže privadijo na to apno. Pozneje pa lahko dajemo po celo porcijo naenkrat. Izkušnje uče, da je dobro vsakih deset dni prekiniti s pokladanjem klajnega apna, in sicer za nekaj dni in potem z isto množino, kakor preje, zopet pričeti.

Ob prazni in slabi hrani je pokladanje klajnega apna neprecenljive vrednosti in jako velike koristi, kar bi si naj vsak prasičerejec dobro zapomnil. Ker se v tem času klajno apno težko dobi, naj vsaj deloma nadomestijo prasičerejci isto z zidnim ometom (frahom), pepelom, ogljem in zemljo, katere snovi naj v hlevu mladičem nikdar ne manjkajo.

H koncu tega odstavka naj še omenimo potrebo prostega gibanja prasičkov v naravi. Neobhodno potrebno je, da se prasički gibljejo v svežem zraku, ker so potem zdravi, bolj uspevajo in dobijo lepšo vnanost ter lepša telesa. Spuščajo naj se mladiči vsaj po 3 ure na dan v svinjski vrt, kjer se lahko po volji nahajajo.

Z opisanim ravnanjem in hrano postanejo mladiči s 4. mesecem toliko utrjeni, da se lahko preide k navadnejši piči. Nadomesti se zrnato pičo s cenejšimi otrobi, mleko s pinjencem in kuhinjskimi odpadki

(pomijami), krompir z drugimi okopavinami itd. K a se tiče otrobov, je omeniti, da so najboljši pšenični potem slede ječmenovi, rženi (so težko prebavljivi) koruzni, ajdovi, proseni in najslabši so ovseni, ker obstoje skoraj iz samih lusk.

Mlečni odpadki, ki ostanejo pri napravljanju surovega masla in sira, so za vzrejo pujskov velike važnosti, ker so precej tečni in lahko prabavljivi. Umeteno mleko ali pinjenec je izvrstno krmilo za prasičke. Pujskom, ki še niso 4 mesece stari, se poklada kislo mleko le tedaj, če so zaprti, ker isto omehča blato.

Ko so prasički stari 5 mesecev, jih je treba ločiti po spolu in krmljenju. Odločiti se je, katere pujske mislimo imeti za pleme in katere za pitanje, za meso in mast. Plemenski prasički se morajo sicer tudi krepko razvijati, toda ne sme se jim nabirati v telesu preveč masti. Pujski pa, ki jih odločimo za pečenko, pa morajo dobiti že v mladosti meso, prepreženo in pretkana z maščobo. Zato se piča prvih precej razlikuje od zadnjih, ki je v tem slučaju krepko-mastna.

Dalje prihodnjt.

Nekatere nevarne bolezni krompirja.

Na krompirjevki, kakor tudi na krompirjevem gomolju, se pojavljajo vsako leto razne bolezni, ki ne zmanjšajo samo pridelka na polju, temveč kvarijo tudi zdravo gomolje, ki pride v shrambi v dotiko z okuženim.

V sledečem hočem nakratko opisati nekatere izmed teh bolezni in sredstva, kako jih je zatirati.

1. *Zavijavost listov.* Vzrok tej bolezni je neke vrste gliva iz skupine *Fusarium*. Znaki bolezni se kažejo v tem, da se začno lističi glavnih listov krompirjeveke zavijati in izpreminjati svojo zeleno barvo v rdečkasto, rjavkasto ali pa rumenkasto. Imenovana gliva gostuje najprej v notranjosti listov, kjer odvzema hrano stanicam. S tem uničuje listne stanice in listno zeleńilo, vsled česar je redno presnavljanje listov onemogočeno in ukinjeno dovajanje hrane, ki se v listu proizvaja in tam nakopiči, k drugim rastlinskim delom. Vsled tega je seveda rast rastline zelo ošibljena, kar neugodno vpliva na pridelek. Ker dosedaj še ni dokazano, da bi se iz gomolja, ki je bilo sicer navidezno zdravo, ki pa izvira od rastline, ki je bila okužena po navedeni glivi, dalo doseči zdravo potomstvo, zato je vsekakor važno, da se pregleda rastline tekom rasti ter oddeli pridelke okuženih rastlin od zdravega gomolja, ker se sicer tudi še to okuži. V svrhu zatiranja te bolezni je predvsem povdarjati, da se kot semensko blago izbira samo zdravo gomolje, ki izvira od zdravih rastlin. Škropljenje krompirjeveke z raznimi razkuževalnimi sredstvi se je obneslo le deloma.

2. *Kodravost listov.* Prvi bolezni slična je bolezen, ki jo imenujemo „kodravost listov“. Vsled te bolezni ostanejo poganjki obolele rastline znatno skrajšani, listni peclji obrnjeni navzgor, listi sami pa kodrasto zaviti, zelo krhki ter bledozelene ali pa rumenkaste barve. Kaj povzroča to obolenje rastline, dosedaj še ni znano, domneva se pa, da pravo kodravost ne povzroča kak škodljivec iz skupine gliv ali pa bakterijev, temveč, da je to vsekakor t. zv. fiziološka bolezen, ki je v zvezi z nepravilnim delovanjem kakega rastlinskega dela in pod. Ta bolezen nastopa v sledečih oblikah:

a) Rastline imajo gosto nakopičeno, debelo in kratko steblovje ter kratke listne peclje.

- b) Na rastlinah se pojavljajo nazaj zaviti listi z majhnimi, črnorjavimi madeži, ki se razširjajo od listnih žil navzgor.
- c) Rastline imajo nazaj zavite liste in so skoraj brez madežev.
- d) Na rastlinah opažamo zelo zavite liste, ki so pa popolnoma brez madežev.

Kodravost povzročajo lahko tudi listne uši in majhni črvički t. zv. *Tylenchus devastatrix*. Ta kodravost seveda ni v nikaki zvezi s prvotno imenovano boleznijo. Kot sredstvo proti tej bolezni je pač saditev zdravega gomolja.

3. *Gniloba krompirjevke*. Bolezen, imenovano „gniloba krompirjevke“, povzroča gliva „*Phytophthora infestans*“. Ta se razširja predvsem v toplih in vlažnih letih, in sicer napada liste, steblovje in gomolje krompirja. Na okuženih listih in steblovju opažamo najprej rumene, pozneje rjave in kočno črnkaste madeže z lesketajočim robom. Madeži se zelo hitro večajo ter povzročajo predčasno izumiranje in gnitje krompirjevke. To bolezen opažamo na rastlinah v juliju in avgustu. V višjih legah nastopa bolezen navadno šele koncem poletja.

Pridejo li plodni deli, t. zv. konidije, imenovane glive, ki vsebujejo trose, na krompirjev list ali pa steblo, potem trosi v slučaju, da imajo zadostno vlage vzkale in napadejo listne stanice. To povzroča gnilobo listov, steblovja in končno tudi gomolja. V slučaju, da ta škodljiva gliva okuži tudi gomolje, kar se navadno zgodi v deževnem vremenu, ko izpira dež raz listov konidije v zemljo, potem opažamo na gomolju rjave, malo vdrte madeže raznih velikosti. Po imenovanju glivi okuženo gomolje podleže navadno tudi še okuženju po raznih gnilobnih bakterijah.

Opomniti je, da so krompirjeve vrste, ki imajo tenko lupino in belo meso, za okuženje bolj dostopne, kakor pa krompirjeve vrste z debelo lupino in rdečim mesom.

V svrhu zatiranja teh bolezni je predvsem skrbeti za zdravo semensko blago in nadalje za pravilno gnojenje in obdelovanje zemlje. Škropljenje krompirjevke z raznimi razkuževalnimi sredstvi se je le deloma obneslo. Omeniti je tudi, da je v shrambi krompirjevo gomolj redno izbirati in odstranjevati vse nagnito ali pa sicer pokvarjeno in ranjeno gomolje.

4. *Rjavost krompirjevke*. To bolezen povzroča gliva „*Alternaria solani*“. Na listih okuženih rastlin opažamo črnorjave madeže nepravilnih oblik. Dočim se pri preje imenovani bolezni razvijajo in širijo madeži od roba listov proti sredini, se pri tej bolezni isti pojavljajo v sredini listov in se širijo proti robu. Ta bolezen je manj nevarna kot „gniloba krompirjevke“, zatira se jo pa na isti način kakor prvo.

5. *Gniloba stebela*. (Schwarzbeinigkeit) povzročajo bakteriji iz skupine cepeljivk, in sicer „*Bacillus phytophthoras*“. Zunanji znaki te bolezni so črni madeži in gniloba na spodnjem delu stebela krompirjevke. Posledica tega gnitja je posušitev cele rastline. Ker se prenašajo imenovani bakteriji tudi na gomolje, zato je paziti, da pride v shrambo le popolnoma zdravo gomolje, katero je poleg tega, zlasti v prvih mesecih, redno prebirati.

7. *Rak na krompirju*. To bolezen povzroča najbrže gliva „*Chrysophlyctis endobietica* Schilb“. Znaki bolezni so bradavičasti izrastki na površju spodnjega dela stebela in na gomolju. Na bolj okuženem gomolju opažamo namesto bradavičastih izrastkov razjedene vrtine

raznih velikosti, ki včasih gomolje tako izpremene, da je težko pripoznati za krompirjevo gomolje. Ta nevarna bolezen je pri nas sicer malo razširjena, potrebno pa je, da so naši kmetovalci nanjo opozorjeni, kajti po tej bolezni okuženo gomolje okuži zopet zemljo, v kateri se potem prenaša bolezen na novo zasajeno gomolje.

Kot protisredstvo je zopet izbir le prvovrstnega in zdravega semenskega blaga, nadalje pa pravilno obdelovanje in gnojenje zemlje.

Da bo mogoče tudi pri nas zagotoviti dobavo res dobrega, zdravega in čistega semenskega blaga, bo vsakakor potrebno čimprej ustanoviti komisijo, ki naj bi pri posestnikih, kateri proizvajajo semensko blago, ugotovila kakovost istega in med vegetacijsko dobo kakovost rastlin (rastlinske bolezni). Imena posestnikov, pri katerih se je potom komisije ugotovilo, da proizvajajo res priporočljivo semensko blago, naj bi se potem objavila v gospodarskih časopisih, da se s tem zainteresira posestniki-kupce.

Sicer pa priporočamo, da se kmetovalci glade določitve rastlinskih bolezni, ki jih opažajo na pitomih rastlinah in pridelkih, obračajo na Kmetijsko družbo, ki daje tozadevno brezplačno potrebna pojasnila. Da je mogoče pravilno dognati bolezen, je poslati tudi vzorec okuženih rastlin.

Inž. Tavčar.

Izenačenje nekaterih gozdno- in vodnopolicijskih odredb v Sloveniji.

Inž. Anton Šivic.

Za območje Slovenije (izvzemši Prekmurje), je tačasno v veljavi avstr. državni gozdni zakon z dne 3. 12. 1852., drž. zak. št. 250.

Razen tega zakona obstojala sta posebna deželna zakona za Koroško (iz l. 1911.) in za Štajersko (iz l. 1898), obsegajoča nekatere gozdno- in vodnopolicijske odredbe, predvsem glede sekanja v gozdu in pogozdovanja po sekanju nastalih goljav, poleg drugih določb, ki so v zvezi s sekanjem. Na Kranjskem pa teh odredb ni bilo.

Ker vsled upravnega zedinjenja teh dežel ne gre, da bi obstojali za posamezne kraje Slovenije različni zakoni, oziroma, da za Kranjsko takih ne bi bilo, morali so se deželni gozdni predpisi čimbolj izenačiti.

Gozdarski oddelek deželne vlade je zaradi tega izdelal osnutek izenačenih predpisov, katerega je ministrstvo za gozdarstvo in rudarstvo izročilo celokupni deželni vladi za Slovenijo v sklepanje in uveljavljenje.

Dne 5. junija t. l. so izšli tozadevni predpisi kot naredba v Uradnem listu štev. 68. Delniška tiskarna je natisnila večje število tega Uradnega lista in se dobivajo posamezni izvodi po 80 vinarjev.

Ker izdana naredba dobi 45 dni po razglasitvi v Uradnem listu, torej 20. julija 1920, moč za Slovenijo, se priporoča, da se vsak gozdni posestnik čimprej seznani z njo, da se obvaruje morebitne škode. Glede Prekmurja bo določila deželna vlada, kdaj se tudi tam uveljavi ta naredba.

Vsebinska naredbe je, kratko opisana, sledeča:

Kdor namerava posekati gozd do golega na ploskvi, ki meri samazase ali sosednjo do golega posekano, pa še ne dovolj pogozdeno ploskvijo istega posestnika skupaj 1 hektar (1 $\frac{1}{4}$ orala) ali več ali pa hoče prebirati izsekati več kot polovico vzrasti, potrebne za popolno obrast gozda na 1 hektarja ali več, mora sečnjo prijaviti pristojnemu okrajnemu političnemu oblastvu.

Prijaviti mora tudi, ako hoče kdo posekati eno četrtino ali več za posek zrelega gozda, ki ga ima na celém kmetijskem posestvu.

Za prijavo sečenj bodo pri okrajnih političnih oblastvih in pri županstvih na razpolago potrebne tiskovine.

Pri sečnjah, ki so potrebne vsled posledic po viharju, snegu, žužkih, požarih itd., dovoljuje naredba gotove izjeme.

Prijaviti sečnjo je dolžan lastnik, oziroma posestnik gozda ali njega zakoniti zastopnik. Kaj ima prijavitelj navesti, je v naredbi natančno popisano in bodo dotična vprašanja obsegale tudi prijavne tiskovine, ki se jih bo posluževati. Vsled pomanjkanja prostora moramo popis teh vprašanj izpustiti.

Sečnje, ki se namenjaajo izvršiti spomladi, ali poleti, se morajo prijaviti okraj. političnemu oblastvu pismeno v času *od dne 1. januarja do dne 31. marca* vsakega leta, jesenske in zimske sečnje pa *v mesecu avgustu*. Kdor odda prijavo pri županstvu, mora to storiti že do 20. marca, oziroma do 20. avgusta.

Poizvedbe, v kolikor so potrebne za rešitev *pravočasno* došlih prijav, se stranki *ne* zaračunijo; ako pa niso došle v gori označenih rokih, pa se zaračunijo na stroške zakesnelega prijavitelja.

Okrajna politična oblastva imajo pravico zahtevati, da se jim predložijo *kupne pogodbe* o prodaji lesa in sme prepovedati sečnjo, ako pogodba ogroža javni interes na ohranitvi gozdnega ali kmetijskega gospodarstva ali če je v nasprotju z državnopravnimi odnošaji med našo državo in državo inozemskega kupca lesa.

Ako se izkaže, da je prijavljeno sekanje v celém ali v delnem obsegu nedopustno, prepove okr. politično oblastvo namerjano sekanje v celém ali delnem obsegu. Vzroki, ki govorijo proti dovoljenju na namerjani način so lahko: varstveni značaj gozda, opustošenje, otežkočenje pogozditve zaradi leže, tal, velikosti goloseka, nevarnosti po viharju za sosedov gozd, ogroženje obstoja kmetijskega gospodarstva, ogroženje splošnih, javnih interesov i. t. d.

Kadar ni zaprek, izda okr. polit. oblastvo čimprej naprošeno *dovoljenje*, ako pa prijavitelj do 31. maja, oziroma za jesenske in zimske sečnje do 31. oktobra ni dobil rešitve, lahko izvrši prijavljeno sečnjo, upoštevaje seveda predpise splošnega gozdarskega zakona.

Kdor pa sečnje ni prijavil ob rednih rokih, mora pa tudi 2 meseca po prijavi počakati na rešitev. Po preteku teh dveh mesecev pa sme pričeti s sekanjem, akotudi ni dobil rešitve.

V slučajih, kadar prijava ni bila popolna in je bila zavrnjena v svrhu izpopolnitve, teče dvamesečni rok od dne, ko je prijava zopet dospela na okr. polit. oblastvo.

Ako okr. polit. oblastvo prijavljeno sečnjo prepove ali dovoli le deloma, lahko zahteva posestnik gozda, ki se pritožuje zoper to, ob svojih stroških *komisionalen ogled* na licu mesta. K ogledu mora okr. polit. oblastvo pritegniti dva, v manj važnih zadevah tudi le enega izvedenca in posestnika gozda. Podrobnosti izvoli bralec posneti iz naredbe same.

Komisijiski izvid se pošlje gozdarskemu oddelku deželne vlade v odločitev.

Naredba obsega nadalje določbo, da se morata *kupec lesa* in *podjetnik sečnje* pred začetkom sekanja prepričati o dovolitvi sečnje in o položitvi predpisanih kvacij ter sta soodgovorna.

Sečne ploskve se morajo zopet pogozditi na način, ki ga določi okr. polit. oblastvo in se sme predpisati primerna *kavcija* za izvršitev pogozditve.

Naredba predpisuje tudi glede načina morebitnega sekanja *rušja* ob vegetacijski meji.

Posebni predpisi obstoje glede sekanja, opravljanja in zlaganja lesa v *okolihu potokov hudournikov*. Da se bodo posestniki mogli ravnati, razglasi poverjenišvo za kmetijstvo, v kojega delokrog spadajo zagradbe hudournikov, obseg okolišev posameznih hudournikov po obstoječem zakonu iz leta 1884. Okr. polit. oblastva pa iznova razglasijo in označijo tudi vse dosedaj že določene hudourniške okoliše.

Po naredbi mora državne in po državi upravljane gozde, gozde ustanov, nadarbin, cerkv, samostanov, nadalje gozde občin, podobčin, vasi, agrarnih skupščin, rudnikov, delniških družb, pridobitnih in gospodarskih zadrug, potem gozde oseb, ki so pod varuštvo ali skrbstvom, in naposled služnostne in vse javne gozde (kraške nasadbe, zasadbe hudournikov, regulacije voda, javne parke) državno gozdarsko oblastvo posebno nadzirati. Za te gozde velja načelo *vztrajnega gospodarstva* po gospodarskem načrtu.

Prestopki naredbe, katere vsebina je bila na kratko podana, se kaznujejo z denarnimi globami ali z zaporom; v obtežilnih slučajih se nalože obe vrste kazni. Kaznovanju niso podvrženi le posestniki gozda, ampak tudi kupci lesa, ob krivdi tudi prevzemniki sečnje ali spravljanja lesa. Razentega sme okr. polit. oblastvo izreči del lesa ali tudi ves les, posekan, spravljen ali zložen zoper predpise, za zapadlega; istotako sme prepovedati nadaljevanje vsakega dela.

Pritožbe zoper odloke okr. polit. oblastev rešuje končno veljavno gozdarski oddelek deželne vlade za Slovenijo. Nadaljni priziv je dopusten le v izjemnih zadevah, ki jih naredba posebej navaja.

Pritožbe zoper odloke okr. polit. oblastev je vlagati tekom 14 dni, zoper razsodbe gozdarskega oddelka, v kolikor so dopustne, pa tekom 4 tednov od dneva, dostavi sledečega pri pristojnem okr. polit. oblastvu.

Zoper odredjene *prepovedi* na podstavi naredbe, pritožbe nimajo odločilne moči, zoper druge odredbe pa samo, če je to v odločbi izrecno povedano.

S to naredbo se razglasitveni zakoni in predpisi, nadalje zakoni o varstvu planin in poljedelskih zemljišč ne izpreminjajo. Dosedanja deželna gozdna zakona za Koroško iz leta 1911., za Štajersko iz leta 1898., izgubita pa veljavo 20. julija 1920.

Kilavost ali rožičavost češpelj in sliv.

Letos so češplje in slive po Dolenjskem obetale prav dobro letino. Kmalu se je pa na sadju pojavila močna kilavost, ki preti uničiti ves pridelek. Večina kmetovalcev pri nas niti ne vé, da je ta bolezen take vrste, ki se prenaša z drevesa na drevo. Malokdo pozna tudi vzrok te čudne prikazni, ki včasih popolnoma izgine, včasih se pa vsekrižem zopet pojavi. Nihče se pa ne briga, da bi jo zatiral. Koncem maja (letos je nastopila že v pričetku maja), najkeseje začetkom junija, ko bi se imela tvoriti češpljeva koščica, se nekateri češpljevi plodovi čudno izpremenijo. Plod se namreč namehuri v mesnat, puhel, neokusen izrodek, podoben rožiču, nazadnje se prevleče z belkasto, pozneje pa z rdečkasto navdahnjeno prevlakom in prezgodaj odpade.

To bolezen na češpljah in slivah povzroča majhna glivica (*Exoascus pruni* ali *Taphrina pruni*), ki ima podgobje trajno razvito v lesu na češpljevih vejicah. Od tu prirase spomladi glivica do cveta, pokvari plodnico, da se ne more redno razviti, ampak se popači in razpihne v rožič. Napaden sad dobi v pričetku bel madež, se zelo poveča, ne dozoreva, ampak postane kmalu ves bel, nato počrni in odpade ali pa segnije na veji. Tak kilav sad je ves preprežen s podgobjem imenovane glivice, a na površju tega rožiča, ko postane velik in bel, zori potem seme te bolezni, takozvani trosi, ki se razpršijo po zraku in padajo na druge češpljeve veje in bližnja drevesa. Tukaj nanovo vzkljujejo in poženo svoje podgobje v les. Vsled tega je zelo važno, da se kilav sad odstrani z drevesa preden postane ves bel, torej preden trosi dozori.

Najbrže je pomladno vreme krivo, da se kako leto glivica bolj razpase nego druga leta. Letošnja topla in deloma tudi precej vlažna pomlad, je bila precej ugodna za razvoj te bolezni.

Že to kratko pojasnilo zadostuje, da se izprevidi, da obramba pred tem škodljivcem ni ravno lahka stvar. Podgobja, ki trajno rase po vejicah, ne vidimo in mu sploh ne moremo do živga, razen s kako tekočino, s katero bi morali drevje škropiti, kar se pa dosedaj še ni obneslo. Edino na ta način bi se bolezen omejila ali celo zatrla, ko bi skrbno obirali vse rožče in jih sežgali ali zakopali v zemljo ali pa pokrmili. Toda, kdor pozna naše sadjarske razmere in naše češplje ter češpljeve goščave, skoraj ne more pričakovati od tega dela kakega uspeha. Navzlic temu je pa vendar potrebno, da ne zanemarimo te bolezni, ampak jo skušamo vsaj kolikor je v naši moči omejiti.

Ponekod se ta bolezen nevede zatira, t. j. otroci radi uživajo ta sad, ki je kilav, v drugih krajih ga zbirajo za prasiče itd. Navadno ga pa puščajo na drevesu ali na tleh in s tem je dana prilika, da se ta bolezen nadalje širi. V krajih, kjer se sadno drevje umno goji in čisti, ni tolike nevarnosti, da bi se ta bolezen preveč razširila; drugače je pa v krajih, kjer se kmetovalec malo briga za sadno drevje, kajti tukaj povzroča lahko dvojno škodo, in sicer prvič je sadna letina izgubljena in drugič se drevesa, ki so preveč preprežena s podgobjem te glivice, osuše, ker jim podgobje ves sok zase izsrka.

Priporočamo torej sadjerejcem, naj skušajo to bolezen povsod zatirati, da s tem obvarujejo svoje češpljeve nasade pred pokvaro in si zagotovijo dobro letino. To delo itak ne zahteva preveč časa in truda in je lahko otroci sami izvrše. Obolelo sadje naj se takoj obira, ko je dobilo bel madež in nato sežge. Veje, ki so imele rožice ali kilavce, naj se zaznamujejo in jeseni odrežejo pod mestom, kjer je stal prvi kilavec. Te veje je ravno tako sežgati. V bližini stoječe grmovje čremsa (čmaža) (*Prunus padus*), ki je glavni nositelj te bolezni, naj se odstrani. Edino na ta način homo lahko kos tej bolezni, ki povzroča v nekaterih letih velikansko škodo v naših češpljevih nasadih.

V. K.

Kapar na sadnem drevju.

Še večjo škodo nego kilavost povzroča na češpljah in slivah, posebno na mladem drevju neki kapar (vrste *Pulvinaria*). Ako pregledamo mlado drevje, vidimo, da se nahaja na istem vse polno malih kapic; ako jih odstranimo, se pokaže pod njimi beli prah. Mlado

drevje, ki ta škodljivec močno napada na listju in mladikah, se navadno osuši. Ta škodljivec je drevesna uš, z imenom kapar; uši ženskega spola so pokrite z majhno kapico, ostanejo vedno na svojem mestu ter s svojim rilcem sesajo sok iz drevesa in na ta način povzročajo veliko škodo drevju. V mesecu maju izleže pod svojim ščitom (kapico) do 500 jajčec, to je tisti beli prah, ki ga vidimo, ako kapico odstranimo. Ko je ženska uš izlegla jajčka, pogine, a iz teh jajčec se v polovici meseca junija izležejo novi mladiči, nove uši, ki se razširijo po drevesu in napadejo nove veje in druga drevesa. Kjer se nastanijo, dobijo kapico, ostanejo tu hraneč se od drevesnega soka do prihodnje pomladi, ko izležejo jajčka. Ker vsaka ženska uš izleže do 500 jajc, se ta škodljivec zelo hitro razširi.

Zatira se tega škodljivca takole: Preveč napadene veje naj se odstranijo in sežgejo. Uši na drugih vejah naj se odrgnejo s trdim čopičem, ki je namočen v močni apneni vodi; namesto apnene vode se lahko uporablja milnica. Milnico dobimo, ako 1 litru vode dodamo 25 *dkg* zdrobljenega mila (žajfe). Voda mora biti topla, ter pustimo milo v nji 12 ur; nato to vodo zavremo in s tem raztopimo milo. Tej vodi dodamo še 1 l vroče vode ter dobro premešamo. Drevo se mora trikrat očistiti, in sicer jeseni pred zimo, pomladi, preden uši izležejo jajčeca, t. j. marca in aprila, in tretjič julija, da se ostale uši uničijo. Jeseni naj se drevo očisti z apneno vodo, spomladi in poleti pa z milnico. Vzame se namesto milnice druga sredstva, kakor n. pr. žvepleni kalij ali pa petrolej z milom. Drevesa naj bodo dobro gojena, t. j. dobro gnojena, čiščena in obrezana, ker slabejšemu drevju škodljivec več škodi kakor močnejšemu.

Opisal sem tega škodljivca in njega zatiranje zaradi tega, ker so me sadjarji v Belokrajini nanj opozorili, da se je posebno v okolici Semiča - Nestoplja vas zelo razpasel in uničil že mnogo mladih drevesc. Ker niso škodljivca poznali, niso vedeli kako se zatira ter so izjavili, da v par letih ne bo več sliv v Belokrajini. Stvar ni tako huda in upam, da jim bo ta nasvet pomagal ohraniti si svoje češplje in slive.

V. K.

Spomenica

vinarskega in sadjarskega odseka Maribor, Kmetijske družbe za Slovenijo, glede uvedbe carine na izvoz vina, sadja itd.

Po statistiki znaša površina vinogradov v Jugoslaviji približno 250.000 *ha*, in sicer odpade:

1.) na staro Srbijo	56.000 <i>ha</i> ,
2.) „ Bačko in Baranjo	45.000 „
3.) „ Hrvatsko in Slavonijo	40.000 „
4.) „ Dalmacijo	76.000 „
5.) „ Bosno in Hercegovino	6.000 „
6.) „ Slovenijo (brez Goriške in Primorja)	35.000 „

skupaj torej . . . 258.000 *ha*.

Na tej površini ne pridela v 10 letnem povprečju letno najmanj 5 milijonov hektolitrov vina. Od tega porabi glasom statistike (20 litrov vina na osebo prebivalstva računeno) približno 2 in $\frac{1}{2}$ milijona *hl* vina doma in ga torej preostane za izvoz tudi 2 in $\frac{1}{2}$ milijona *hl*, v vrednosti pod današnjimi razmerami, računeno samo po 10—K liter, 2.500 milijonov ali 2 in $\frac{1}{2}$ milijarde kron.

Iz teh števil je razvidno, da je izvoz vina za Jugoslavijo največjega pomena in pričakovati bi bilo, da centralna vlada to aktivno postojanko v naši trgovski bilanci primerno upošteva in izvoz vina kolikor mogoče pospešuje.

Pa temu žalibog ni tako, kakor kaže dosedanje postopanje vlade, posebno pa najnovejša vpeljava visoke izvozne carine 100 din. = 400 K na hl izvoznega vina (brutto), (ki se je po najnovejših časniških vesteh znižala na 20 din. = 80 K).

Ce je izvoz vina za celokupno Jugoslavijo veličanske važnosti, velja to še v veliko večji meri za našo slovensko pokrajino, za obstoj, kateri je izvoz vina takorekoč življenska potreba. Če ne bomo vina mogli izvažati, se bo morala vinoreja večjidel opustiti in ker se izvaja vinarstvo pri nas skoraj izključno na takih tleh, ki niso porabna za nobeno drugo kulturo, razen pogozditve, in ker gozd, kakor je znano, ne more rediti toliko prebivalstva, kakor vinoreja, ne bo našim pridnim ljudem nič drugega preostajalo, kakor izseliti se.

Računi se, da se pri nas živi dobra tretjina prebivalstva (t. j. kakih 200.000 ljudi) od vinoreje. Če se izvoz vina onemogoči, bi najmanj $\frac{1}{4}$ vinorejcev propalo, ozir. se opustilo in najmanjše kakih 100.000 prebivalcev bi moralo zapustiti svoje domove in iti po svetu s trebuhom za kruhom. (Dalje priložnič.)

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vaa kmetijsko - gospodarska vprašanja, ki dohajajo na Slov. kmetijsko društvo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“ se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znakca za odgovor. Odgovarja se edino le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevega imena, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko - gospodarsko vprašanje, mora priložiti znakco za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko - gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženo 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 52. Ali se sme apneni dušik mešati s superfosfatom? (E. R. v T.)

Odgovor: Mešanje superfosfata z apnenim dušikom, kakor tudi istočasno gnojenje s temi gnojili nikakor ni priporočljivo, kajti apno, ki se nahaja v apnenem dušiku, povzroča, da se v vodi raztopljiva oblika fosforove kisline v superfosfatu pretvori v neraztopljivo obliko. Fosforova kislina učinkuje v tej obliki zelo počasi, kar je vsekakor na škodo superfosfata. Priporočljivo je trosenje apnenega dušika 10—14 dni pred trosenjem superfosfata. T.

Vprašanje 53. V našem kraju je veliko pomanjkanje semenske ajde in zato vprašam, ali bi bilo letos pridelano seme prašne ajde uporabno kot semensko blago za letošnjo strniščno setev? (T. L. v G.)

Odgovor: Dobro in pravočasno dozorelo kakor tudi sicer zdravo seme letošnje prašne ajde je vsekakor uporabno kot semensko blago za letošnjo strniščno setev. Pri strniščni setvi pa je seveda upoštevati podnebne razmere Vašega okraja in vsled tega setev čimprej izvršiti. T.

Vprašanje 54. Na njivi, zasajeni s turščico, sem zapazil mnogo rastlin, ki v rasti zaostajajo in dobivajo nekako bledozeleno barvo. Ko sem nekatere teh rastlin izpulil, sem zapazil na koreninah polno uši. Kako naj zatrem uši na vrhnjem delu korenin turščične rastline? (Z. J. v N.)

Odgovor: Na turščičnih koreninah, zlasti na zgornjem delu istih, živi rdečkasto-modra do 2 mm velika uš (Aphis Zeae Rösler), ki s svojim sesalnim rilčkom izsesava iz korenin rastlinske soke. Vsled tega zelo slabi napadene rastline, tako, da iste ne nastavijo včasih nikakega storža. Imenovane uši se zelo hitro razmnožujejo, zlasti ako se na eninisti njivi več let zaporedoma sadi turščica in ako se pusti v jeseni turščične korenine v zemlji. Proti ušem samim ni mogoče ničesar ukreniti, pač pa je mogoče preprečiti njihovo razmnoževanje. V to svrhu je populiti in uničiti vse bolne rastline in njivo zasejati vsaj dve leti s kako drugo rastlino. Dobro sredstvo je seveda tudi pravilno gnojenje in obdelovanje zemlje. Glavno sredstvo pa ostane umno kolobarenje. T.

Vprašanje 55. Imam manjšo količino gnojilnega mavca (gipsa), ki sem ga pred letom kupil od nekega trgovca. Ali je mavec priporočljiv kot gnojilo? (U. K. v N.)

Odgovor: Mavec ali gips je apnikov sulfat. Kot gnojilo učinkuje le neposredno, to je v njem se nahajajoče snovi (apnik in žveplo) pridejo le v neznatni količini v poštev kot hranilne rastlinske snovi. Njegov učinek temelji na tem, da se mavec spaja z v zemlji nahajajočimi, težko raztopljivimi hranilnimi snovmi v lahko raztopljive in torej rastlinskim koreninam dostopne hranilne snovi. (Težko raztopljivi kalijev silikat se pod vplivom mavca pretvarja v apnikov silikat in lahko raztopljivi kalijev sulfat.) Istotako veže mavec v zemlji dušik vsebujoči plin amoniak. Mavec nadalje pospešuje sprejemanje vode s strani rastline in rahlja zemljo, tako da ima h koreninam dostop zrak, ki ga korenine potrebujejo za dihanje. Učinek mavca pride v poštev predvsem pri detelji, stročnatinah in na travnikih. Dobro učinkuje v globoki, zadostno hranilnih snovi vsebujoči ilovnati zemlji, ki vsebuje tudi primerno vlago. Na težki in na rastlinskih hranilnih snoveh ubogi in suhi zemlji je brez učinka. Na ha se uporablja 2—6 q nežganega mavca. T.

KMETIJSKE NOVICE.

Kolekovanje vlog (prošenj, pritožb itd.). Cenjeno občinstvo se opozarja, da se morajo kolekovati vse uradne vloge po določenih začasnega zakona o najnujnejših fiskalnih odredbah z dne 4. aprila 1920, (glej Uradni list z dne 11. maja 1920), ker se nekolekovane in nezadostno kolekovane vloge vračajo vložniku, kar mu napravlja stroške za poštnino ne glede na to, da se tudi rešitev zakesni. **Pristojbina za splošne vloge na administrativne oblasti, na katere želi pismeno rešitev, znaša 12 K, in sicer stalna kolekovna pristojbina za vlogo 4 K, občna pristojbina za pismeno odločbo pa 8 K.**

Dobava bencina za obrate kmetijskih strojev. Odsek za prehrano nam sporoča, da je pred kratkim odkazalo ministrstvo za prehrano in obnovo dežel pri rafineriji »Danica« v Bosenskem Brodu večjo množino bencina za kmetijske obrate. Od tega bencina je prejela v razdelitev Gospodarska zveza v Ljubljani za njene zadruge 20.000 kg, Gospodarska zadruga za Prekmurje v Gornji Radgoni za kmetijske obrate v Prekmurju 10.000 kg in Koroška gospodarska družba v Ljubljani za kmetijske obrate na Koroškem 10.000 kg. Razentega razpolaga tudi odsek za prehrano z manjšo količino bencina za one kmetovalce, ki niso udje zadrug, včlanjenih pri Gospodarski zvezi. Tisti kmetovalci, ki želijo dobiti bencin za kmetijske obrate, naj se obrnejo na gori imenovane korporacije ali zveze, oziroma naravnost na odsek za prehrano.

„Šumarsko udruženje kraljestva SHS“. V dneh 26. do 28. maja 1920 se je vršilo zborovanje delegatov vseh dosedanjih gozdarskih društev kraljevstva v šumarskem domu v Zagrebu v svrhu osnovanja enotnega močnega društva. Slovenijo so zastopali na tem zborovanju t. č. predsednik Lenarčič sen., podpredsednik inž. Pahornik, dvorni svetnik inž. Rustja, inž. Šivic, inž. Urbas in inž. Ružić. Zastopana so bila tudi gozdarska društva iz Hrvatske, Srbske, Bosne in Hercegovine. Takoj početkom zborovanja, kateremu je predsedoval predsednik Hrvatskega društva baron Turković, se je ugotovilo, da med zastopniki posameznih društev ni nikake temeljne razlike o pojmovanju in mišljenju glede bodočega skupnega delovanja na gozdarskem polju. Zborovanje je poteklo popolnoma gladko in je imelo popolen uspeh. Redakcijski odbor je izdelal pravila »Šumarskog udruženja Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev«, katere je plenum po daljši debati sprejel. Sedež udruženja bo Zagreb. Naloga udruženja bo povzdigniti gozdarstvo in gozdno gospodarstvo. Vsi dosednji člani gozdarskega društva v Sloveniji bodo sprejeti v udruženje kot redni člani z vsemi pravicami. Udrugičenje bo upravljalo »glavni odbor«. Po potrebi se bodo osnovala podružnice po Kraljevini. Vsa imovina dosedanjih društev (hrvatsko ima premoženje 7 milijonov kron) postane last udruženja. Redakcijski odbor bo izdajal najmanj po enkrat mesečno šumarski list, ki ga bodo dobivali vsi člani brezplačno. Tajniki podružnic bodo obenem člani redakcijskega odbora za svoje področje. Članki se natisnejo v črkah in besedilu lokalne redakcije. To so bili glavni sklepi. — Pri slavnostnem komerzu v dvorani »Kola«, ki so ga priredili gostoljubni člani hrvatskega šumarskega društva, je vladal splošno duh bratstva in sloge. Iz srca vseh je govoril tudi zastopnik zaslužnjega opustošega Krasa: Blagodarim na današnjem dnevu, dnevu novega početja in novega zelenega življenja v Jugoslaviji!

URADNE VESTI

Kmetijske družbe za Slovenijo.

Popravek. V zadnji številki »Kmetovalca« na strani 104. se je v stavku urinila neljuba pomota, ki se glasi: »Kdor do 30. junija ne plača udnine, sploh ni več ud kmetijske družbe in ne more zastopati podružnice na družbenem občnem zboru (§ 10).« Mora se pa glasiti: »Kdor do 30. junija ne plača udnine, se ne more upoštevati pri številu udov, ki je merodajno za volitev zastopnika.«

Imeniki podružničnih udov. Po § 31., točki 1., je na podružničnih občnih zborih ugotoviti imenik vseh udov dotične podružnice. Večina podružnic drži itak ta imenik v redu in vodi natančni seznam tudi **tistih udov, ki so plačali udnino naravnost pri družbi v Ljubljani, ki pa spadajo v delokrog posameznih podružnic.** Tiste podružnice, ki bi morda ne vedele za take ude, se naj takoj zgledajo pri Kmetijski družbi z zahtevo, da se ji doloži izkaz teh udov. Izgovor kakega podružničnega načelnika, češ, da ni vedelo za tiste ude, ki niso plačali udnino pri podružnici, se pri morebitnih pritožbah ne bo moglo upoštevati.

Vabila

k občnim zborom podružnic Kmet. družbe za Slovenijo.

SPORED:

1. Točke 1.—5. po § 31. družbenih pravil.
2. Volitev podružničnih zastopnikov za občni zbor Kmetijske družbe za Slovenijo.

3. Slučajnosti.

Sv. Jakob v Slov. Gor., v nedeljo, 4. julija 1920, ob poltreh popoldne v ljudski šoli, II. razred,

Duplje - Križe, v nedeljo, 11. julija 1920, po jutranji maši v šoli.

Šmarjeta, v nedeljo, 18. julija 1920, po prvi maši v kaplaniji.

Ig - Studenec, v nedeljo, 4. julija 1920, ob 8. uri v šoli.

Iškavas, v nedeljo, 4. julija 1920, ob 10. uri v šoli.

Iškaloka, v nedeljo, 4. julija 1920, ob 3. uri pri Martinu Pircu.

Tomišelj, v nedeljo, 4. julija 1920, ob 1. uri v šoli.

Splošna opomba: Če kak občni zbor ob določenem času ne bo sklepčen, vrši se bo pol ure pozneje drugi, ki bo sklepal ob vsakem številu navzočih udov.

Ponudniki in kupci plemenske živine.

(Pod tem naslovom Slovenska kmetijska družba odselej naprej redno objavlja vse one lastnike plemenske živine, ki so pri volji plemensko živino prodati in vse one kmetovalce, ki jo želijo kupiti, a čemur je dana prilika prodajalcem in kupcem stopiti v stik in tako poskrbeti za zamenjavo plemenske živine. Priglašati je nakup in ponudbo vseh vrst moških in ženskih plemenskih živali ter naj vsak priglasilec natančno prijavi svoj naslov, vrsto domače živali, njen spol, pasmo, starost, število itd.)

Naprodaj so:

Plemensko kobilu, pincgavske pasme, dve leti staro, proda Franc Mulej, Studenčica štev. 8, p. Lesce na Gorenjskem.

Bika, simodolca, 14 mesecev starega, pri licencovanju je prejel nagrado za mlade bika, zamenja za sivega bika Franc Mehlin, posestnik v Smrjeni vasi št. 8., obč. Pijava gorica, p. Škofelja pri Ljubljani.

Prasičke, Heš-Majerjeve pasme, 10 do 16 tednov stare, proda oskrbnistvo Križ pri Kamniku.

Prasičke, 5 do 7 mesecev stare, in

2 ovna - plemenjaka proda veleposestvo ge. Margarete pl. Pachen v Hočah pri Mariboru.

Bika, montafonske pasme, 18 mesecev starega, zamenjam za plemensko telico ali kravo, event. tudi prodam. Franc Skala, Starara vas, p. Videm ob Savi.

Živinorejci!

Mnogo je kmetovalcev, ki ima prav lepo živino za plemenski naprodaj, za katero pa ne dobi kupca, ker nihče zanje ne ve. Zopet je mnogo živinorejcev, ki bi si radi nabavili lepo plemensko žival, ne vedo pa, kje bi tako dobili. Tako se oglašajo eni ali drugi pri Kmetijski družbi za nasvet ali posredovanje pri nabavi, oziroma prodaji. Pa tudi družba jim ne ve pomagati, ker ji ni znano, kje bi se dobila za dotičnika primerna žival, oziroma kdo bi bil kupec zanje, če jo ima naprodaj. V ta namen je družba pripravljena tudi nadalje objavljati pod gorenjim naslovom ponudnike in kupce plemenske živine. **Opozarja pa svoje ude, da se pridno poslužujejo te ugodnosti, ki jim jo družba nudi brezplačno.** Upoštevati pa morajo gorenja navodila.

Konjerejci!

Poverjenistvo za kmetijstvo namerava o priliki premovanja konj meseca julija in avgusta t. l. nakupiti **30 do 40 prvovrstnih žrebčkov,** da si samo izredi potrebne žrebce-plemenjake.

Na to se opozarjajo lastniki tistih žrebet, ki obetajo postati dobri plemenjaki, da jih pred navedenim časom ne odprodajo ter jih zanesljivo pripeljejo k premovanju.

TOBAK.

Pridelovanje in zakonski predpisi.

Navodilo za pridelovanje tobaka v Sloveniji.

Bodoče leto bomo v nekaterih delih Slovenije pričeli splošno sajenje tobaka, ter se še letos izvrše prvi poskusi.

Kraljevo finančno ministrstvo je z dne 4. marca 1920, št. 961., odobrilo predlog Monopolne Uprave, da se v onih pokrajinah Slovenije, ki se izkažejo za to kulturo ugodnim, sme gojiti tobakova rastlina pod pogoji, da se to vrši na račun države in da se za to dobi poprej dovoljenje pristojne oblasti.

S tem se bo ustreglo tekom let opetovano izraženi želji, obenem se bo pa zadostilo veliki potrebi po tobaku, ki obstoji izza časa svetovne vojne.

Iz več vidikov pozdravljamo to načelno dovoljenje za gojenje tobaka.

Gojila se bo pri nas v pretežnem delu ona vrsta tobaka, ki se najbolj pogreša, t. j. tobak za pipo.

Pod staro vladavino je dohajal te vrste tobak iz ogrskih nižin ob Donavi in Tisi.

Ta kultura se je tam skrčila in v doglednem času nimamo od tam nikakih uvozov pričakovati. In ko bi bilo to tudi mogoče, je z gospodarskih ozirov priporočljivo, da to potrebo krijemo v lastni državi z lastnim pridelkom.

In to moremo. Naš Banat, Srem, Hrvatska, Medjmurje in vinorodne pokrajine Slovenije imajo za tobačno kulturo iste, deloma še boljše pogoje za pridelavo tobaka, ki ga potrebuje naš seljak za pipo, kakor pa nižava nove ogrske države.

Pokrajine Srbije zlasti ob Bregalnici, Skoplju in Bitolju, nadalje Črna gora, Hercegovina in Dalmacija imajo še staro tobačno kulturo.

Tod se pa prideluje takozvani turški tobak, ki se porablja za izdelavo cigaret.

Tudi te vrste tobaka bo morebiti v nekaterih pokrajinah Slovenije (Belokrajina, del Dolenjske in Slovenske Gorice) mogoče s časom in s pridom gojiti, vendar bo pa glavni produkt na vsak način le pridelek iz tobačne rastline ogrskega izvora. In prav je tako, ker ravno te vrste tobačnih produktov najbolj primanjkuje.

Pridelovanje tobaka je v zvezi s skrbnim obdelovanjem na polju in z umnim ravnanjem po žetvi ali pravzaprav berbi. Ker država stavi trudo primerne cene, se bo pridelovanje na vsak način izplačalo.

V mislih imam naše male kmete z veliko kopico otrok.

Pri tobačni kulturi so opravi, ki jih večinoma ženske in otroci izlahka opravijo.

Naš mali kmet v vinskih gorica, ki ima majhno zemljišče, bo prav gotovo rad sadil tobak. Ako vinski pridelek eno leto izpade, ima vsaj gotovi dohodek od tobaka.

Tobak je izredno razširjena industrijska rastlina. Naj navedem nekaj podatkov o produkciji iz leta 1909.

Tega leta se je pridelalo na celem svetu okroglo 844 milijonov kilogramov tobaka v vrednosti preko

1.200.000.000 kron. Pomisliti je, da je ta vrednost računjena v predvojnih cenah. Danes moremo vrednost vsaj popetnajstoriti.

Od teh množin tobaka je pridelala Severna Amerika največ, namreč, 350.000.000 kg. V naših deželah se je pridelovalo v predvojni Srbiji 2.100.000, v Ercegovini 4.600.000 kg.

Nekadilec se bo zgražal nad temi številkami, češ, koliko blaga in denarja gre v zrak. Da ga potolažim z ožjega domačega stališča, navajam, da pri nas ni še najhujših kadičev. Kvota tobaka, ki odpade na vsakega prebivalca, je n. pr. v Holandiji 3400 gramov, v Severni Ameriki 2600 gramov, v Sloveniji 1300 gramov, v predvojni Srbiji celo samo 300 gramov na eno leto in eno glavo prebivalstva.

Državni monopol.

Države so tobačno industrijo že odnekaj obdavčevale, da dobe na ta način novcev za državne potrebe. Velik del držav je pridelovanje, izdelavo in prodajo tobaka monopoliziral, to je da mora vsakdo svoj pridelek proti naprej določeni ceni oddati državi, ki ga v lastnih tvornicah v fabrikate podela in potem po tobakarnah za določeno ceno prodaja.

Tak državni monopol je obstojal v bivši Avstriji, ima ga pa tudi naša nova država. Leta 1909. je imela Avstrija čistih dohodkov iz monopola 166 milijonov kron, prejšnja majhna Srbija 12 in pol milijonov dinarjev.

Danes pa, ker so se cene surovinam in delovne moči neizmerno podražile, je morala tudi naša monopolna uprava cene fabrikatom sorazmerno podražiti.

Pridelovanje tobaka bo v naši državi igralo važno gospodarsko vlogo.

Ko se vse uredi, bo državni monopol mogel izvažati znatne količine sirovega tobaka in pa tudi fabrikatov v druge države.

Tobačni pridelek iz Skopeljske in Štipske pokrajine se je v velikih množinah izvažal pred vojno v druge evropske in izvenevropske pokrajine (Severno Ameriko). Ni povoda dvomiti, da bo tudi poslej mogoče in to ne samo od tam, ampak tudi iz Črne gore in Hercegovine. Ako bodo naše slovenske pokrajine producirale čez lastno potrebo, bo tudi te vrste tobak našel odjemalcev, slično kakor sirovine ogrskega izvora pred svetovno vojno.

Toliko za uvod.

V sledečih poglavjih hočem podati nekoliko navodil, kako se tobak prideluje, obira, suši in oddaja odkupovalnim državnim komisijam.

To navodilo naj zadosti nujni potrebi, ki je nastala tako nenadoma z dovoljenjem gojenja tobaka v Sloveniji. Strokovnjak bo pogrešal v temu sestavku opis tobačne rastline, podatke o pogojih uspevanja v raznih zemljah, o raznih vrstah gnoja in njega vpliva na kakovost pridelka, opis neštevilnih varietet itd. Za to ni časa in se tudi ne čutim v to poklicanega in sposobnega. To bodo pozneje opravili naši agrikulturni veščaki.

Pri sestavi tega spisa sem porabljal maloštevilno literaturo, ki mi je ravno pri roki in vesel bom, če ta moj poskus najde naslednika, ki bo vsestransko z večjo roko temeljito obdelal vse faze v kulturi duvanske rastline, vse zemeljne in podnebne pogoje za uspevanje ter vse rastlinske in živalske škodljivce, ki ovirajo in zatirajo tobačno rastlino.

V katerih delih Slovenije se namerava gojenje tobaka?

Monopolna uprava dovoljuje za sedaj tobačne nasade v onih delih Slovenije, kjer se z uspehom goji vinska trta, in sicer: v Prekmurju, velikem delu Štajerske, Dolenjske in v Belokrajini.

Ali nam bo mogoče pridelovati s pridom tobak v teh pokrajinah?

Mislím, da moremo temu pritrditi z ozirom na podnebje in zemeljsko sestavino.

Podnebje, kjer uspeva vinska trta, je prikladno za pridelovanje aromatičnega tobaka.

Duvanska rastlina, ki se iz gorke lehe presadi, potrebuje za razvoj do dozoritve okroglo $3\frac{1}{2}$ do 4 mesece, torej, ako sadike iz gorkih leh presadimo sredi maja, je vegetacija rastline dovršena najkasneje že sredi septembra. Ako pa sadimo konci maja tja do sredi junija, smemo računati, da bomo mogli tobak do cela obrati že pred prvimi mrazovi.

Tudi so pogoji glede sestavine zemlje ugodni. Zemlja v označenih delih Slovenije je bogata na hranilnih snoveh, ki jih je treba za uspevanje tobakove rastline. Vsebuje posebno mnogo apnenca, kateri je poleg kalija glavna sestavina tobakovih listov.

Tobaku ne ugaja pretrda zemlja (ilovnata) niti preveč peščena. Za dobri razvoj listov, ki so pravi proizvod za pridelavo tobaka, je treba dosti redilnih snovi, kar vse ima zemlja v omenjenih pokrajinah. Korenine segajo v globočino do 20 cm, torej se mora zemlja do te globočine preorati. Da je treba primerno gnojiti in dobro obdelovati, je samoobsebi umevno, ako hočemo pri tobačni kulturi dosegati dobre uspehe. Jako dobro vpliva, ako se razsad, ko je v rasti, zaliva ob deževnem vremenu z gnojnico.

Pridelovanje. Gorne lehe za posev.

Pridelovanje tobaka se prične spomladi sredi marca s tem, da se napravi posev tobakovega semena v gorke lehe.

Gorne lehe se napravijo najbolje na južozahodni strani kakega poslopja, tako da imamo zavetje proti severu in dovolj solnca. Največ zavetja je, ako je proti severu stena kakega poslopja. Gorne lehe se dajo z majhnimi stroški napraviti.

Naš mali kmet bo moral kakor drugod večinoma sam vzgajati sadike, zato ne moremo od njega zahtevati, da bi v vsakem slučaju napravil gorke lehe s steklenimi pokrovi, kakor jih imajo vrtnarji.

Zadostuje, ako se na zavetni južozahodni strani poslopja najde solnčen prostor. Ta se obda s 4 deskami, ki služijo kot nekak obod nameravane gorke lehe. V ta obod se naloži konjskega gnoja in isti dobro pohodi, da nastane prilično 30 cm debela gnojna plast. Na to plast se posuje majhno ped (15 cm) na debelo presejane dobre zemlje. Leha je gotova. V to zemljo se na redko poseje tobakovo seme.

Ker se posev navadno takoj z vodo poškropi, je svetovati poprej posev s kako ploščato pripravo, desko ali lopato na rahlo poteptati, da pri škropljenju seme ne odplavi.

Da se posev zavaruje pred mrazovi, ki nastopajo v marcu in aprilu, je treba poskrbeti za zakrivanje tako napravljenih leh. Zato je pripravno vse, kar služi temu namenu n. pr. lesen ali slamnat pokrov. Te pokrove je podnevi, ako ne dežuje, odstraniti, da ima mlada rastlina dovolj solnca in zraka.

Najboljši pokrovi so iz stekla, kateri se tudi podnevi na eni strani dvigajo ali popolnoma odstranijo, kakršno je pač vreme. Ako pa takih pokrovov ni, bodo zadostovali tudi poprej opisani.

Da se temeljito ubrani posev pred živalskimi škodljivci se napravljajo take lehe tudi od tal.

Če ima kmet vzgojiti majhno število sadik, bi mogel za posev porabiti n. pr. trugo, ki jo rabi za vožnjo peska.

Šest do osem dni po posevu vzklijejo sadike; z njimi vred tudi plevel. Ko je mogoče plevel od sadik razločevati in je plevel sadike prerasel, se leha dobro polije in plevel populi.

Ko je to delo opravljeno, se sadike zopet poškrope.

Pikiranje.

Ako hočeš vzgojiti krepke sadike, moraš te, ko dobe 4 liste od dolžine po 1 cm, v prazno leho presaditi ali pikirati. To delo opraviš prilično 3—4 tedne po posevu.

Presad (pikiranje) se izvrši v razdalji 7 cm vsaka rastlina vsaksébi v širini, 4 cm vsaksébi pa v dolžinski smeri.

Resnici na ljubo moramo navesti, da mnogo gojiteljev to presajanje opušča, ker jim je prezamudno. To pa ni priporočati, kajti pikirana rastlina krepkeje rase, ima boljše korenine in bo ta trud vsled neprimerno lepšega uspevanja na prostem polju bogato poplačan.

Da gre delo pri pikiranju hitreje od rok in da se razdalje rastlin pri pikiranju brez truda označijo, se uporablja za to takozvani marker.

Marker si napraviš, ako vzameš kos lesa v debelosti 4 cm, širokosti 40 cm, ter dolžini enega metra. V ta les se v razdaljah 4 cm izvrta 24 lukenj ter zabijejo leseni klinci, ki naj iz lesa v dolžini 4—5 cm štrle. Ker je širina deske 40 cm, se napravi takih klincev šest vrst, to je vsaka vrsta $7\frac{1}{2}$ cm vsaksébi. Na gornji plati deske se napravita dva ročaja v svrhu manipulacije.

To pripravo je priporočati, ker je lažje mogoče rastline pikirati v enaki razdalji in se more tudi število pikiranih rastlin takoj ugotoviti.

Preden se prične s pikiranjem, se luknjice v lehi z markerjem označijo in lehe poškropi.

Rastlinice naj se ne pulijo, temveč z lopato v večji množini z zemljo dvignejo ter v plitvo posodo položijo.

Iz te posode se rastlinice ena za drugo izlahka z zemljo vred ločijo in presade na mesta, ki so bila z markerjem označena.

Namesto z roko, se prijemajo rastlinice z leseno dvoroglatim vilicam podobno pripravo. Držec v levi roki vilice z rastlino, se z desno roko z lesenim klincem poglobi vdolbino, označeno z markerjem ter se potem previdno postavi tjakaj tobakova rastlina.

Pikiranje se izvršuje ob lepem vremenu.

Ko je izvršeno, se presad dobro zalije. Ako se pikira v gorke lehe, kakor so v navadi pri vrtnarjih, tedaj se iste zakrijejo z običajnimi steklenimi pokrovi. Ti pokrovi ostanejo tako nepretrgoma prva dva dneva po pikiranju. Pozneje se leha odkrije in se zakriva le v mrzlih nočeh ali ob večjem deževju.

V slučaju, da se presad izvrši v gredicah izven stalnih gorkih leh, je priporočati, ako ni drugega, da se po gredicah položi vejevje in čez to vejevje se v mrzlih nočeh vrže prte od starih vreč ali kaka iz slame napravljena odeja ali kaj podobnega.

Sicer si bo pa naš iznajdljivi kmet itak znal pomagati, da varuje tobačno rastlino pred pozebo.

Pikiranje je priporočljivo iz več ozirov. Rastline dobijo zadosti prostora za rast in zadosti svetlobe. Korenine se pri pikiranih rastlinah vse drugače učvrstijo in razvijajo, kakor če se pusti rastlina v prvotnih posevnih gredicah.

Pikirane rastline gredo redkodaj v nič, ko se v prosto polje presade, ker so čvrste v koreninah.

Razsad tobakove rastline. Priprava polja.

Ko podraсте tobakova rastlina v lehi, da ima 5—6 peresc v velikosti prilično 8 cm, je godna za razsad na prosto polje.

Polje, ki se odloči za tobakov razsad, se že jeseni globoko zaorje. Namen tega oranja je, uničiti zarod mrčesov, očistiti njivo pleva ter omogočiti, da atmosferski vplivi (zrak in mrazovi) zemljo zrahlajo.

Spomladi, ko se polje osuši, se navozi gnoj, isti raztrosi ter ponovno, a bolj *plitvo* ob lepem vremenu zaorje ter z brano prevleče. Da ni orati premokre zemlje, je našemu kmetovalcu itak znano.

Neposredno pred saditvijo se polje še enkrat z brano zrahlja ter na ta način tudi plevel zatire.

Hlevski gnoj goveje živine ali ovčji gnoj naj bo, če le mogoče starejši, da na polju takoj učinkuje. Priporočati je v jeseni ali pozimi, ko je največ časa, da se gnoj napelje na kup na njivo ter dobro pohodi, spomladi pa od tam raztrosi.

Kake 4 tedne po presadu in tudi pozneje se priporoča tobakovo polje z zredčeno gnojnico zalivati. To pospešuje bujno rast sadik.

Naši kmetje zaorjejo njivo navadno tako, da so na 1½ metra širine razori. Ker se razori ne morejo zasadi, ampak morajo ostati prazni, je svetovati, da se orje v celi ploskvi brez razorov. Na ta način je mogoče celo polje enakomerno s tobakom zasadi.

Položaj polja.

Najprikladnejše polje za tobak je blizu domovanja. Gospodar ima to polje pred očmi in je na ta način čuva pred krajo in poškodbo od tuje roke. Tudi so vsi opravi, ki so za časa obdelave in obiranja tobakovih listov, olajšani. Pripomniti je, da se prvi čas po razsadu sadike zaliva, da ne usahnejo. Če je polje oddaljeno in ni vode blizu, je ta posel otežkočen.

Lega tobakovega nasada mora biti solnčna in zavetna.

Pridelek tobaka obstoji v listih, ki so v bujnem razmahu veliki. Ako so hudi vetrovi, se listi poškodujejo ter pridelek poslabša.

Ako ni na razpolago zavetne lege, si razumni kmetovalci tako pomagajo, da ob robu tobakovega polja zasade 1—2 m širok pas s koruzo, ki prestreže prvi naval sape.

Ta pas koruze mora biti oddaljen vsaj en meter od prvih tobačnih rastlin.

Razsad.

Kakor že prej omenjeno, so sadike godne za razsad, ko dobe 5—6 listov. Najugodnejši čas je v drugi polovici maja in se nadaljuje tja do sredi junija. Sadi le dobre, krepko razvite sadike z razvitimi koreninami, ker le take obetajo dober pridelek. Če se je pikiralo, je brez dvoma zadosti takih sadik. Sadi se v dolžinski smeri v razdalji po 50 cm vsakóbi, ta razdalja velja za rastline banatskega ali ogrskega izvora. Rastline srbskega ali hercegoveškega izvora, ki se tako košato ne razvijajo, zadostuje razdalja 45 cm.

V širino so pa sledeče vrste ena od druge oddaljene: 1—2 vrste = 50 cm,

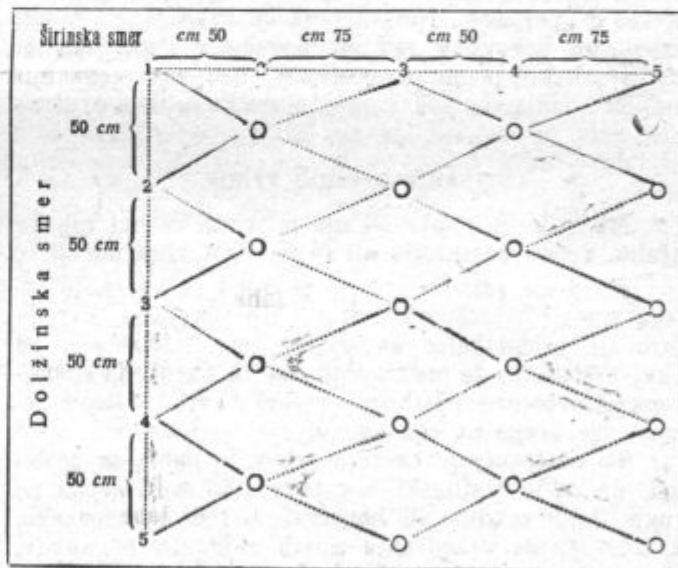
2—3 " = 75 "

3—4 " = 50 "

4—5 " = 75 " itd.

Razdalja 75 cm po vsakih dveh vrstah služi za prehod pri obdelavi in obiranju.

Skica kaže kako so sadike razporedjene.

Sadi se, kakor je razvidno v trikotni vezi.

Da se sajenje, kakor predpisano, olajša, se potegne motoz, in ob motozu se napravijo z lesenim markerjem (glej sliko na str. 128) luknje za posamezne sadike. Pri sajenju je paziti, da se sadika ne zaspé in morajo vsi listi ostati izven zemlje.

Po izvršenem presadu, ki se naj ne izvrši v premokro zemljo, se sadike zalijejo in se to po potrebi nadaljuje dotlej, da se primejo.

Pri večjem nasadu je neizogibno, da nekaj sadik pogine, usahne.

Da ne ostane prostor prazen, se že pri nasadu na vsakih 15 sadik v vrsti usadi med 14. in 15. sadiko ena sadika kot rezerva za usahle sadike v razsadu.

Pozneje se te rezervne sadike, kolikor se jih ni porabilo pri naknadnem nasadu, odstranijo.

Sadi se navadno oblačne dneve. Če pa tega ni mogoče, se pa ponekod sadike zasedijo z brstjem, ki se odlomi od drevja n. pr. javorja, bukve i. t. d.; te vešice naj bodo visoke kakor sadika.

Opravi pri tobakovem razsadu na polju.

Tobak je okopavina. Da se doseže dobre uspehe, je treba to rastlino skrbno gojiti, to je: treba je okopavati, osipati, zatirati škodljive žuželke, obirati zalistne poganke (Geiztriebe) i. t. d.

Okopavanje se prične kakih 14 dni po razsadu.

Kako se to izvrši in kaj je temu namen, je našemu kmetu, ki sadi zelje, itak znano. Paziti je pri tobaku, da se sadika pri tem poslu ne poškoduje.

Po okopanju je svetovati, da se rastline zalijejo z gnojnico, ki se pred porabo na polovico razredči z vodo.

Osipanje tobaka se izvrši, ko dosežejo sadike višino dveh pedi (40 cm).

Namen okopavanja in osipanja je zrahljanje zemlje in zatiranje plevela. Razentega ima osipanje še namen kakor n. pr. pri koruzi, da se da koreninam in steblu zadostna opora in da pri nastalih vetrovih, ko odrase, ne omahne in pade.

Ko tobakova rastlina podrase, napravi cvet in prične gnati postranske poganke izza listov.

Zalistne poganke se sproti, ko se pokažejo, odstranjuje. Lomljenje zalistnikov se cel čas neutrudno nadaljuje. Namesto trganja zalistnikov se ponekod ti zavijejo. Tako oviti zalistniki počasi usahnejo in se baje s tem prepreči, da se tam novi zalistni poganki nič več ne pokažejo. Namen tega opravlja je, da se vse razpoložne sokove v rastlini dovede v liste. Ko bi pustili zalistne poganke, postanejo listi zanikerni, ker rastlina oddaja ves sok v nove poganke in ne v prvotne liste.

Ščipanje cvetnih vrhov.

Mnogo se je pisalo ali naj se cvetni vrhovi tobaka načelno vedno odstranijo ali le pod gotovimi pogoji.

Ko pride rastlina v cvet, je treba za snovanje semen mnogo rastlinskih sokov. Ker pa seme, kar ga potrebuje pridelovalec za bodoče leto, zadošča le od nekaj rastlin, se je prakticalo na ta način, da se najkrepkejše rastline pustijo s cvetovi v svrhu dobave semen, vse druge pa odščipnejo.

To odstranjenje cvetnih vrhov je imelo za posledico, da se je rastlinski sok porazdelil bolj močno po drugih delih rastline ali udeležuje se tudi obenem tako, da išče izhoda v snovanju novih zalistnih pogankov, kjer nastavi rastlina na teh nove cvetove.

Kakor smo že preje navedli, odstranjuje gojitelj tobaka stranske zalistne poganke, da osvedotoči vse delovanje rastlinskih hranilnih sokov v tobakovem listu.

Če pa ščiplate vrhove, pospešuje rast nepotrebnih stranskih pogankov.

Z oziroma na to, je obveljalo v tobačni kulturi v Dalmaciji načelo, da se cvetni vrhovi odstranjujejo le v suhih letinah, da se nezadostna množina hranilnih sokov navaja v liste. Da se vegetacija listov s ščipanjem vrhov podaljša in zrelost zategne je očitno. V letih, ko je za časa vegetacije dovolj moče in je rast rastline bohotna, se pa cvetni vrhovi rastline puste.

To postopanje, mislim, je pravilno in se bomo tega tudi pri nas držali.

Pridelava semena.

Za pridelavo semena se puščajo najkrepkejše in najzdravejšje rastline. Da ostane plod čist in se oplojevalni praški ne preneso z drugih, morebiti bolnih rastlin, se na cvetne krone, preden se še cvetovi razpuste, poveznijo papirnate vrečice, ki so iz trpežnega papirja ter imajo luknjice, da more zrak do cvetov.

Te rastline — semenjake — se pusti cel čas neobtrgane; listi se ne obirajo, dokler ne dozore. Zalistni poganki se pa zatirajo, kakor na drugih rastlinah.

Obiranje (berba) tobakovih listov.

Po stebelu je razvrščenih redoma 14—20 listov. Velikost listov se ravna po vrsti tobaka. N. pr. vrsta Virginij in Kentucky ima do en meter in še čez dolge liste, nasprotno najfinejše vrste Makedonske komaj 25 cm.

Vrste, ki jih nameravamo uvesti v Slovenijo, imajo liste od prilično 50—70 cm dolžine in 25—30 cm širine.

Listi, ki so na rastlini, se dele v prizemne liste, (Sandblatt [2 majhna, 2 večja]), spodnje in gornje srednje liste (Mutterblätter) in vrhovne liste (Spitzblätter).

Listi na rastlini niso vsi naenkrat zreli in godni za obiranje, tako na pr. zore prizemni listi 4—6 tednov popreje nego najvišji vrhovni listi. Obira se torej v časovnih presledkih eno za drugim. Znakov, da je list za obiranje zrel, je več. 1. Prej temnozeleno barva lista preide v svetlozeleno; 2. ob glavni žili lista se snujejo rumenkaste lise; 3. list kaže zjutraj znake uvelosti. Vendar po zatrdilu poznavalcev kulture v Dalmaciji ta znak ni vedno zanesljiv.

Obira se na način, da se list prime za pecelj ob stebelu in odtrga. Ako je list zrel, se rad loči od stebela. 10—15 dni po berbi prizemnih listov so zreli spodnji srednji listi. Nekaj dni po tej berbi pridejo na vrsto vrhovni, srednji in potem vrhovni listi. Važno je, da se ne obira vlažne liste, to je ne po dežju in ne zjutraj, ako je na liste padla rosa. Če take vlažne liste obereš in jih pustiš kratek čas skupaj ležati, se zanese gniloba v tobakovo berbo.

Kakovost lista je različna. Prizemni listi so v kakovosti najmanj vredni. Najboljši so srednji listi po uporabljivosti in vonju. Vrhovni listi so tudi aromatični, a so glede kakovosti jaki.

Z oziroma na te okolnosti je samoobsebi umevno, da je treba za prodajo, oziroma za odkup tobakove liste razvrstiti po kakovosti, in sicer:

I. Prizemni list, boljši — slabjši.

II. Srednji list, večji in manjši.

III. Vrhovni list, večji in manjši.

Poleg tega je treba sortirati srednje in deloma tudi vrhovne liste, 1. v brezhibne glede kondicije in barve, 2. v hibne glede barve, 3. v hibne glede kondicije, poškodovane liste i. t. d.

Da se olajša odbiranje in razvrstitev tobakove berbe po razredih, je treba pri obiranju tobaka na polju in potem v sušilnici ločiti tobak po prizemnih, srednjih in vrhovnih listih. To je tem lažje, ker obiranje listov sledi v gotovih presledkih za vsako teh označenih vrst.

Iz sledečih predpisov, ki so za klasifikacijo tobaka ogrske in gališke provenijence v prejšnji avstr. tobačni režiji veljali, se da dobiti tudi sliko, kako jih je treba sortirati.

Izredna klasa.

Kot taki se označijo oni tobakovi srednji listi, ki so popolnoma zreli, enake barve, nepoškodovani, veliki, fine kakovosti.

Kakovost se označi kot fina, ako je listova struktura tenka in elastična.

I. klasa. Srednji tobačni listi, zreli, zdravi, nepoškodovani ali malo poškodovani, srednje velikosti, enake barve.

II. klasa. Osrednji listi, zreli, zdravi, nekoliko poškodovani, pa tudi osrednji listi, ki niso popolnoma dozoreli, morajo pa biti nepoškodovani.

V ta razred spadajo tudi po kakovosti najodličnejši vrhovni in prizemni listi.

III. klasa. Sem spadajo osrednji listi, ki so poškodovani (raztrgani) šarene barve in z drugimi kvalitetskimi napakami; poškodovani, vendar zdravi vrhovni in prizemni listi.

IV. klasa. Vsi vrhovni srednji in prizemni listi, ki se po svoji nezadovoljivi kakovosti ne morejo uvrstiti v enega prejšnjih razredov.

V. furda (drobci). Deli listov sploh.

Natančnejšo sliko o sortiranju tobakovega lista si je mogoče ustvariti šele tedaj, ko se to praktično izvršuje.

Prva fermentacija tobaka.

Kakor že preje omenjeno, se zdravi zreli tobakovi listi obirajo ob suhem vremenu. Ugoden za to je dopoldanski čas, ko izgine rosa z listov. *Rosnate ali celo mokre liste ni pod nikakim pogojem obirati.* Obrani listi se zlože eden na drugega tako, da je solnčna stran lista (lice) pri vseh listih na isti strani. Listi se potem, ko je nabrana večja množina v posode (košare, koše ali plahte) odnese ali popelje domov.

To listje se previdno vzame iz posod in postavi v suhem zračnem kraju. Pri nas bi bil za to najpriljavnejši kraj pod ali gumno.

To postavljanje se izvrši takole. Pod se očisti in če treba se položi po tleh še škopa. Nato se vzame po 40—50 listov naenkrat in se jih poševno ob steni tako postavi, da listi stoje na pecljih. Ko se je to izvršilo, se vzame naslednjo enako množino listov ter se jih nasloni na isti način na prej postavljene. To se poljubno ponavlja, da je vrsta polna.

Ko je vrsta gotova, se postavi poleg nje druga in tako dalje, dokler je kaj nabranih listov.

Pripominjam, da je ta manipulacija nepotrebna pri prizemnih listih, ki se prvi oboro in so že tako uveli, da jih je brez škode takoj nanizati na motoz ali les. O tem pa pozneje.

Ti listi, postavljeni v shrambi v nasadu, napravijo sedaj prvo in važno fermentacijo.

Naši kmetje pravijo „tobak se paca“. Tako napravljene kope tobakovih listov se morajo skrbno pregledovati, da se ne pregrejejo. Nekoliko segreti se pač smejo, da imajo približno toploto mlačne vode.

Ko pa prekoračijo to toploto, so listi takoj iz razstava razložiti in jih je pustiti prezračiti in shladiti. Na to se pokončno zlaganje tobačnih listov zopet izvrši, ako ni ta predfermentacija pri kraju. *Pri kraju pa je fermentacija, ako so peclji, oziroma glavna srednja žila (Mittelrippe) uvela, se ne lomi, ampak da zviti.* Obenem tobak v toku predfermentacije porumeni.

V slučaju pa, da se pokažejo črnikastorjave lise na listu, je znamenje, da se tobak kvari ter je treba brez ozira na omenjene kriterije liste nanizati takoj v rešte.

Nizanje (nabiranje) tobakovih listov na motoz ali lesene šibe.

Za nizanje tobakovega lista na motoz ali konopnene vrvice se uporablja 15—20 cm dolge igle. Pri nas so podobne igle v porabi za napravo žimnic. Z iglo, v katero se je vdela motoz, se tobakova glavna žila prebode 1—3 cm od pecljevega konca in igla z motozom skozi žilo potegne. To nabiranje listov se vrši tako, da se po vrsti enkrat vbode žila na solnčni, drugič na senčni strani. Ploskve listov so tedaj paroma obrnjene z licem ena k drugi. Motozi so dolgi navadno 1—2 m. Morejo biti pa tudi daljši.

Pri nanizanju naj se pazi, da listi niso pregosto nanizani in naj bodo kakih 5 mm vsaksébi. Ta razdalja služi svrhi, da more priti med posamezne liste zrak in da se pri sušenju listi vsled vlage ne kvarijo.

Ko se je naredila taka rešta tobakovih listov, se ista obesi, oziroma razpne v zračni shrambi. Obeša se na različen način. More se postaviti lesene količke v določeni razdalji, kakor je pač motoz dolg, ter se konci rešte obesijo na žebelje, ki so se poprej zabili v količke.

Na naših podih se morejo zabiti po lesenih stenah žeblički in se motozi s tobakom ob steni razpno. Glavna stvar je, da se listi ene rešte ne dotikajo druge, da je shramba zračna in da ni tobak izpostavljen naravnost vetrovom, ki bi obešeni tobak majali in tobakove liste lomili. Ponekod obešajo čez dan tobak v podstrešjih ob hišah ali drugod in ga šele na večer spravijo v shrambe.

Nizanje na šibe.

Na šibe ali palice se nabira na sledeči način:

Delavec sedi na nizkem stolu, položi na koleno primerno gladko deščico iz trdega lesa. Na to deščico polaga posamezne liste, in sicer tako, da leži lice tobakovega lista na deski, senčna stran pa je zgoraj. Tri centimetre pod pecljom se napravi vzdolž po glavni žili (Mittelrippe) 8—10 cm dolga zareza. Tako preklani list se izlahka porine na pripravljeno palico. Nizanje se nadaljuje, da je polna palica. Pri tem je postopati na isti način, kakor pri nabiranju na motoz, namreč, da se nabira vedno tako, da sta dva po dva lista obrnjena z licem drug proti drugemu. *Nizanje na šibe se izvršuje le pri večjih listih z močnimi srednjimi žilami.* Za te slučaje je to priporočati zaradi uspešnejšega sušenja. Kakor znano, se rastlinski sokovi najdalje ohranijo v glavni žili. Ako se ta prekolje, se potrebno sušenje izdatno pospeši in ne nastane nevarnost, da začne tobakova žila gniti.

Obešanje na late ali eksikatorje.

Štirioglate prilično 3 m dolga lata, ima na obeh straneh poševno zabite žebelje v razdalji po 3 cm. Žebliji služijo za obešanje listov, zato so poševno zabiti in brez glav. Ti se poščiplatejo. Na latah se suše navadno le veliki zdravi listi (Mutterblätter). Listi se na žebelje tako obešajo, da se list kake 3 cm pod pecljem obesi na žebelj. Ubod se izvrši seveda skozi glavno žilo. Sušenje na latah ali eksikatorjih se je po poročilih v Galiciji izvrstno obneslo.

Tobak v zračni sušilnici.

Na motoz ali na šibe (palice) nanizani ali na late obešeni tobak se razobesi v sušilnici. Ker smo tobak že od početka ločili po raznih vrstah tako, da smo posebej nanizali prizemne liste, posebej tudi osrednje in vrhovne liste, moramo to ločitev obdržati v sušilnici. Tega načela se je treba strogo držati, da moremo pozneje sortiranje in zlaganje ter vezanje v lopatice po predpisih izvršiti.

Shramba, kjer se izvrši sušenje tobaka, mora biti pri večjih množinah tobaka za to nalašč urejena. V deželah, s staro tobačno kulturo, imajo ali posamezniki ali pa več združnikov skupaj urejene sušilnice. Potreba takih sušilnic se bo tudi pri nas pokazala, ako se bo gojitev tobaka enkrat vkoreninila in posplošila.

Za začetek bo pa naš seljak že našel prostorček v obstoječih shrambah, kjer bo sušil tobak n. pr. na podu i. t. d. Mesto, kjer se suši tobak, mora biti suho in zračno. Priporočati pa ni za sušenje prostorov, ki so po dimu ali drugače osmradeni, ker vsak smrad na vonj tobaka močno vpliva. Ob deževnem ali vlažnem vremenu je skrbeti, da se kolikor mogoče napravi prepiha. Nevarnost namreč nastane, da tobak pri preveliki vlagi prične gniti.

Zato je treba tobak v sušilnici večkrat pregledovati. Ako se pokažejo znaki gnilobe, je treba nagnite liste ločiti od zdravih. Navedem še, da ni v Dalmaciji običajnih sušilnic in se tobak suši v notranjosti hiše, drugih poslopjih, podstrešjih in jako često tudi na prostem v solncu.

Za prvi čas niti za poskusne nasade hercegovskega in srbskega izvora ne moremo priporočati sušenja na solncu. Pri nas je za časa sušenja nezanesljivo vreme, utegne priti ploha, tobak se zmочи in vsa berba gre po zlu. Tobak drugih vrst zlasti ogrskega izvora se pa sploh ne suši na solncu.

Likanje, razbiranje (sortiranje) in vezanje tobaka.

Meseca novembra ali decembra je tobak v sušilnici gođen za razbiranje in vezanje v snopiče (lopaticice).

Znak, da je tobak sušilno proceduro dovršil in ga je smatrati suhim, je ta, da je srednja žila v listu popolnoma posušena in lesena postala, ostali tobakov list je med tem navzel rumenkastorjavo barvo. Pripomniti pa je, da prezgodaj obrani listi tudi v sušilni manipulaciji semtertja obdrže zelenkasto barvo. Ta napaka se deloma, ako tudi ne vedno, popravi pri končni glavni fermentaciji.

Kako se izvede razbiranje, sortiranje in vezanje.

Že v enem prejšnjih odstavkov sem navedel nekaj podatkov o sortiranju in se nanje sklicujem.

Sortiranje je lahko izvedljivo, če se je pri obiranju, oziroma pri obešanju v sušilnici strogo ločilo prizemne srednje in vrhovne liste.

Nadaljno razbiranje iz treh vrst se vrši:

1. Po barvah — svetlo (žolte) rdečkasto, rjavo, temnorjavo.

2. Po enakomernosti barve (egalnosti), pisani (šareni) barvi.

3. Po kakovosti strukture (najfinejša, fina in dobra kvaliteta).

To razbiranje velja le za srednje liste.

4. Po stopnji poškodbe (nepoškodovani, nekoliko ali močno poškodovani listi).

5. Nezreli, plesnivi in nagniti listi so od zdravih in zrelih popolnoma ločiti.

To razbiranje se vrši v teku likanja (gladenja) listov.

Na prvi pogled izgleda, da je razbiranje težavna stvar, vendar se je temu kmalu in izlahka priučiti. Delo samo uči.

Likanje (gladenje).

Iz sušilnice vzeti listi morajo biti za likanje toliko vlažni, da se ne lomijo. Če niso toliko vlažni

jih je treba staviti v vlažen in primerno topel prostor ali pa počakati na južno vreme. Nikakor pa se ne sme škropiti tobaka z vodo.

Pri likanju morejo sodelovati ženske in otroci, da gre delo hitreje izpod rok.

Likanje (gladenje) se izvršuje na ta način, da se listi na mizi ali pa na kolenu razprostro in izgladijo. To se izvršuje na rahlo, da se listov ne poškoduje in aromatične smole, ki je na površju lista, ne izbriše.

Z likanjem v zvezi je sortiranje po načelih, ki sem jih gori navedel.

Izglajeni listi se po velikosti in kakovosti zlagajo tako drug na drugega, da so lica in senčne strani vedno na eni strani.

Velikih listov se po 20, manjših pa do 30 zveže v lopaticico (snopič).

Veže se pri pecljih 2-3 cm od konca. Za vezivo služi motoz, še bolj običajno pa je ličje od koruznih storžev.

S koruznim ličjem se veže na isti način, kakor se privezujejo drevesa z vrbovimi šilini.

List ličja se po dolžini sesvalka, nato se vzame n. pr. 20 tobakovih listov ter napravi pod peclji preveslo na ta način, da se z desno roko prime oba konca ličja, z levo roko pa vrti liste v smeri ploskve in ko so listi zadosti stisnjeni s preveslom, se konci prevesla podvijo (podtaknejo) prav na isti način, kakor se podvijo prevesla pri snopih žita. To delo je enostavno in uspešno.

Predfermentacija.

Fermentacija tobaka se je počela z zlaganjem obranih listov, nadaljevala se je pri sušenju in sedaj pri tobaku, ko se je zvezal v lopaticice.

Te lopaticice (snopiči) tobaka imajo še nekaj odvisne vlage. Zlože se skladovnice 20—30 cm visoko. Za podlago služi deska ali kak drug podstavek; zloži se le ena vrsta lopatic drugo na drugo. Če je večja množina tobaka, se napravi nadaljne skladovnice. Med posameznimi skladi pa je pustiti nekoliko presledka, da more krožiti zrak. Tobak se po vrhu zakrije ali pa tudi nekoliko obteži.

Ker se pa listanje (likanje, glajenje) in vezanje lopatic izvršuje običajno kratko pred oddajo tobaka državnim komisijam, odpade v monopolnih državah skoro da cela glavna fermentacija v delokrog prejemalnih državnih uradov.

Paziti pa je gojitelju tobaka predvsem, da se ta povezani in zloženi tobak ne pregreje in ne izpridi. Ako se opazi segretje na 30° C, je sklad takoj razdreti, lopaticice shladiti in nanovo zložiti.

Samoobsebi umevno je, da se v nobenem slučaju, ne pri vezanju in ne pri zlaganju ne sme tobakovih listov z vodo močiti, ker je to skrajno nevarno, da se tobak izpridi.

Prevzemanje tobaka po monopolnih komisijah.

Kakor smo že prej omenili, je pridelovanje tobačnih sirovin, predelava v fabrikate in prodaja monopolna pravica države.

Nihče ne sme tobaka saditi, kdor ni za to pooblaščen in če se je zglašil za gojenje, je obvezan izročiti pridelek državi, oziroma tobačni monopolni oblasti.

Tarifa, po kateri se vsako leto prevzame tobak, se vže jeseni poprej naznani, tako da vsak prostovoljno priglašeni sadivec vé po kakšni ceni bo prihodnjo jesen ali zimo tobak komisijam oddal.

Prevzemalne komisije procenijo tobak po vrstah in kakovosti, ga v navzočnosti sadivca stehtajo in pla-

čajo. Skrbljivo je za pravično cenitev in vsak sadivec ima priliko, da ugovarja, ako se smatra v svojih pravicah prikrajšanega.

Iz vidika monopola je potrebno, da se vodi o gojiteljnih tobaka natančna kontrola. Sadivec dobi vsako leto pismeno „dozvola“, s katero se izkaže, da je za sajenje pooblaščen.

Finančni kontrolni organi in monopolni uradi vodijo o sadivcih natančne katastre.

Ti organi pregledajo dvakrat nasade.

Prvič, ko je završen razsad, da vidijo ali se je razsad izvršil na pripravljenih parcelah in v pripravljenem obsegu.

Drugi pregled se izvrši, ko so tobačne kulture podrasle in se more proceniti množina pridelka.

Iz izkušnje se ve, koliko gramov tobakovega lista se bo pridelalo od ene rastline, ali razsad obeta dobro, srednjo ali slabo letino.

Zabeleži se kolik pridelek se ceni, to pa v svrhu, da se gojitelja kontrolira in da letine (berbe) ne združuje zase ali za tihotapljenje.

Če se očitno izkaže, da je pridelovalec prikril in zadržal tobak, se mu dovoljenje za bodoče leto odvzame, in če mu je mogoče dokazati, da se je pregrešil zoper monopolni zakon in obstoječe predpise, se ga tudi kaznuje.

Ker poznam našega človeka, da spoštuje zakon in vé, da brez spoštovanja veljavnih zakonov, ki si jih ljudstvo po svojih poslancih daje v državni skupščini, ne more obstati državni ustroj, sem prepričan, na bo kultura tobačne rastline v Sloveniji našla poštenega in vestnega pridelovalca.

Prva leta bo šlo bolj težko, dokler se pridelovanje ne uživi in bo semtertja vsled slabe manipulacije imel pridelovalec in tudi tobačni erar škodo. Bodo tudi pritožbe. Tako je pričetkom povsod.

Za pozneje pa nimam straha. Ako se po Ogrskem izplača gojenje tobaka, ki nima za to kulturo prav nič boljših pogojev, kakor vinorodni deli Slovenije, izplačalo se bo tudi pri nas.

Organizacija uradov, ki vodijo ali nadzirajo tobačno kulturo.

Gojitelji tobaka so pod stalno kontrolo. Pridelovanje tobaka v gotovem okolišu vodijo uradi za pridelavo in odkup. Ti uradi pregledavajo nasade, procenijo letino pri vsakem sadivcu, dajejo dovoljenja za gojenje, vodijo komisije za prevzemanje tobaka, izvrše pri prevzetem tobaku v skladiščih zadnjo fermentacijo, končno zreli tobak zlože v bale ter ga razpošljejo po državnih tvornicah.

Vsporedno in vzajemno s temi uradi deluje finančna straža. Ta kontrolira, da se tobak goji v določenih množinah in na določenih zemljiških parcelah, procenjuje letino zaeno z uradom za tobačno kulturo ter skrbi, da se monopolni zakoni točno izvršujejo.

Kontrola o sadivcih se vodi od obeh organov na podlagi katastra tobakovih sadivcev.

Za vse to obstoje natančni specialni predpisi.

Jos. Mandelj.

Najvažnejše vrste tobaka na svetovnem trgu.

Tobak za cigarete.

Na svetovnem trgu so na najboljšem glasu sirovine iz Makedonije, in sicer najfinejše vrste iz sedaj Grške Makedonije, fine rase so tudi iz srbskega dela

Makedonije; nadalje rase v okolici Smirne izredno aromatičen tobak.

Grška prideluje v Tesaliji mnogo tobaka, ki je glede kakovosti srednjevrsten.

S polutoka Krim in Kavkaza, nadalje iz province pri Samsunu in Bafri (Anatoliji) se izvaža mnogo tobaka.

Rumunija ima velike nasade tobaka — kakovost zaostaja nasproti prej omenjenim.

Tobak za cigare.

Najboljše vrste sirovin za cigare se prideluje na otoku Kuba. Tudi Meksiko, otok Portorico ter Brazilija in otok Manila daje zelo uporabljive sirovine.

Otok Manila daje velike množine tobaka posebnega karaktera. Holandski otoki Sumatra in Java imajo izredno intenzivno tobačno kulturo. Ta tobak se rabi zaradi fine strukture in elastičnosti v prvi vrsti kot vnanji omotni list pri cigarah.

Severna Amerika ima mnogo tobaka. Na svetovnem trgu so najbolj znane sirovine iz države Kentucky in Virginija. Te sirovine se porabljajo v industriji za znano specialno vrsto cigar „Viržinke“.

Tobak, ki ga prideluje Nemčija, Francija, Italija in Ogrska ne igrajo vloge na svetovnem tržišču ter se porabijo večinoma v domači zemlji. —

Predpisi za sadivce tobaka.

Dozvola.

Le one vrste tobačne rastline se sme gojiti v določenem okolišu, katere določi za sajenje Monopolna Uprava.

Kdor hoče gojiti tobak in ima lastno zemljišče ali je najemnik, se zglaš pri županu, kjer naznani, kakšno množino sadik želi gojiti. Prijav pod 2000 sadik se ne upošteva. Na podlagi te prijave sestavi županstvo seznam vseh priglasevcev in jih izroči uradu za tobačno kulturo (odkupnemu uradu). Ta urad izstavi pismene dozvole za gojenje tobaka v dotičnem letu in jih pošlje potem preglednega urada finančne straže sadivcem. Oblika dozvole je določena.

Za slučaj smrti gojitelja ali prodaje posestva je dozvola za gojitev tobaka veljavna za naslednika v gospodarstvu.

Ako prijavljeni gojitelj iz kateregakoli vzroka ne more gojiti tobaka, mora najkasneje do konci maja vrniti izstavljeno dozvolilo potem finančne straže in obenem utemeljiti, zakaj ne more tobaka saditi.

S tem, da gojitelj prosi za dovoljenje saditi tobak in da tako dovoljenje dobi, prevzame vse dolžnosti, ki so v zakonu in odredbah glede gojitve tobaka zadržane. Glavna stvar je, da se pokori preglednim organom glede kulture in fermentacije tobaka, da obrani tobak razporedi po kakovosti v razrede in vso berbo izroči odkupnemu uradu, ki mu tobak po teži in kakovosti proceni in po naprej določenih cenah plača.

Pregledovanje nasada.

Organi finančne straže pregledavajo tobačne nasade na licu mesta, se prepričajo, jeli posajeno pravilno na prijavljenem zemljišču, in v pripravljeni množini. To overovljenje (verifikovanje) nasada izvrši pozneje tudi organ odkupnega monopolnega urada ter obenem proceni, koliko bo znašala povprek berba (pridelek) tobaka.

Ko gojitelj tobaka odda letino (berbo) odkupnemu uradu, se kontrolira, jeli oddana približno ona množina, ki se je poprej na licu mesta procenila.

Slučaje, da je kultura trpela vsled elementarnih nezgod na polju ali po berbi v shrambah, je tekom treh dni javiti pristojni finančni straži, ki se o zadevi takoj prepriča.

Obično vsak gojitelj tobaka vzgoji sadike za lastni razsad, sme pa oddajati te tudi sosedom, ki imajo uradno dovoljenje tobak saditi. Gojitelj tobaka se mora glede načina gojitve pokoriti navodilom, ki jih prejme od organov za tobačno kulturo; tudi berbo in fermentacijo mora izvršiti, kakor se mu uradno naroča. Tobak, razvrščen po razredih, to je po kakovosti, oddaja na določenem mestu odkupnim komisijam ob terminu, ki se ga mu preje naznani.

Odkupne komisije procenijo po razredih razvrščeno letino v pričo sadivca, jo iztehtajo in takoj plačajo.

Tihotapljenje (kriomčarenje) s tobakom lastnega ali tujega pridelka, skrivanje ali zadrževanje tobaka doma, je prepovedano in so za te slučaje predvidene v monopolnem redu stroge kazni. Samoobsebi umevno je, da se takemu nevestnemu gojitelju odvzame pravica za gojenje tobaka.

Zvrševanje kontrole pri gojenju tobaka.

Finančna straža vodi kontrolo nad tobačnimi nasadi. Postopa pa sporazumno z uradom za tobačno kulturo.

Za vsako selo, ki sadi tobak, se vodi poseben kataster. Kataster sadivcev obsega: številko dozvole, ime in priimek sadivca ter hišno številko, naziv njive, kjer je nasad, število sadik, proceno nasada: število sadik, ki obetajo uspeh a) prav dober, b) dober, c) srednji, d) slabi, e) prav slab, f) pokvarjene sadike, skupno število in proceno pridelka v kilogramih.

Na podlagi zebeležk v katastru, se po izvršenem pregledu (verifikovanju) na pristojno okrajno vodstvo finančne straže vpošlje skupni izkaz, ki obsega zapored sledeče beležke: številko dozvole, ime in priimek sadivca ter hišno številko, naziv njive, kjer je nasad, število parcel, število sadik in eventualne opazke.

Finančna straža javi službenim potom odkupnemu uradu, kdaj se more izvršiti drugo verifikiranje nasadov, (ocena letine).

To oceno izvrše organi tobačnega kulturnega urada (odkupni uradi) obenem z organi finančne straže.

Poleg lastnika se teh ocen udeležuje tudi zastopnik občine.

Organi finančne straže pazijo v prideljenem okolišju, da se vsi predpisi glede tobačne kulture točno izvršujejo in monopolni zakoni v vsakem oziru spoštujejo.

V katerih delih naše države se goji tobak?

1. V Srbiji, v desetih okrožjih, in sicer: v Uzičkem, Kruševačkim, Niškim, Pirotskim, Topliškem, Vranjskem, Kumanovskem, Skopljanskem, Tetovskem, Bregalniškem, Bitoljskem, Prijepoljskem in Tikveškim okrožju.

2. V Črni gori v Podgoriškem, Cetinjskem, Nikšićkem, Barskem in Peškem okrožju.

3. V Erceg-Bosni v političnih glavarstvih mest: Mostar, Ljubuški, Stolac, Ljubinje, Trebinje, Konjice, Bileća, Prozor, Srebrenica, Foča, Brčko, Gradačac, Vlasenica, Zvornik, Bajnica in Gorazda.

4. V Dalmaciji skoroda v vseh okrajnih glavarstvih.

5. V Hrvatski v predelu južno Drave pri Barču.

6. V Baranji, Bački in Banatu, večinoma v vseh predelih.

V onih občinah, kjer je dovoljeno sajenje tobaka, se mora zglasti gotovo število sadik, drugače se saditev vobče zabrani. V Srbiji velja določba, da se mora zasaditi v selu najmanj 5 ha in vsak sadivec mora obsaditi s tobakom najmanj 20 arov.

V Bosni, Hercegovini, Črni gori in Dalmaciji velja določba: v selu je saditi najmanj 2 ha, vsak sadivec mora posaditi najmanj 2000 sadik. V Hrvatski odpade na selo najmanj 10 juter tobačne kulture in na vsakega sadivca najmanj 4000 sadik.

Vsako gojenje tobaka brez uradnega dovoljenja, je strogo in pod kaznijo zabranjeno.

Uporabljenost tobaka, ki ga prideluje naša država.

Občinstvo ima glede uporabnosti tobaka posameznih vrst nejasne pojme. Zato ne bo škodilo, ako navajam sledeče:

Tobak iz Srbije, Črne gore, Erceg-Bosne in Dalmacije se porablja v industriji večinoma za takozvani „cigaretni tobak“. Tobak iz Banata, Bačke, Baranje in Hrvatske je uporabljen za izdelavo tobaka za pipo in tobaka za zvečenje; le boljše finejše vrste žolte barve so uporabljive za cigaretni tobak nižjih vrst. Majhen del tega tobaka se porabi tudi za izdelavo cigar najnižjih vrst. Vse druge srednje in fine vrste cigar se pa izdelujejo iz tobaka inozemskega izvora zlasti iz Amerike in z otokov holandske Zapadne Indije.

Škodljivci tobaka.

Tobak ima med raznim mrčesom veliko škodljivcev. Tu nakratko navedemo nekatere izmed njih.

Tobačna plesnoba (*oidium* sp.) napada maja ali junija tobačne liste kakor plesnoba na trti. Najboljše sredstvo je, če se prikaže, zveplanje bolnih in okuženih tobačnih rastlin.

Kobilice so navadno napravile največ škode na tobačnih poljih, in sicer imamo različne vrste, ki posebno napadajo listje. V glavnem jih poznamo dve vrste, in sicer travne in listne kobilice. Navadno ne nastopajo v tolikih množinah, da bi povzročale občutno škodo. Vendar so leta, ko se tako razmnožijo, da jih je treba pokončevati, če nečemo, da nam uničijo vso letino. V malih množinah jih lahko polovimo z roko ali s kako primerno pripravo. Najboljši pomagači so pa pri tem ptiči in razne druge živali, ki jih uničujejo. Tobak škropiti s kakim posebnim sredstvom proti škodljivcem seveda ne moremo. Izmed kobilic, ki jim tobak diši, so najbolj znane: egiptovska, jersinova sabljevka, srpovka in senenovka.

Poljski muren napravi mnogokrat veliko škodo s tem, da pregrize mlade rastlinice.

Metulji se štejejo tudi med škodljivce tobačne rastline, ker njih ličinke uničujejo liste. Tako je ozimna mōra (hrv. ozimčeva sovica) izmed najbolj znanih škodljivcev; dalje Debela mōra in še razni drugi metulji.

Listne uši nastopajo večkrat na tobačnih rastlinah. Njih pokončevanje pa je oteženo, ker ne smemo rastlin škropiti s kakimi strupenimi snovmi. Najbolje opravijo to delo njih naravni uničevalci, ptiči, krti, poljske miši in razni kebrj-tekači.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo
Slovenske kmetijske družbe.**

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 16 K na leto.
Posamezna številka stane 80 v.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 600 K, na 1/2 strani 300 K, na 1/3 strani 150 K, na 1/4 strani 100 K, na 1/5 strani 50 K in na 1/6 strani 25 K. Udum 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malib naznanilih« stane 2 K.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe; tisk J. Blasnik naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 11. Ljubljana, 15. junija 1920. Letnik XXXVII.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 40 vinarjev v denarju ali znamkah, sicer se naznanila ne objavijo. Upravištvu ne prevzame posredovanja.

Zenske zmešane lase kupuje po najvišji ceni Martin Pieterski, Cerkije. 15

Najboljše apno ima vedno naprodaj apnenica J. Taufer, Zagorje ob Savi. 50

Milinske kamne, sekane iz najboljših bele, ostre skale, trde in srednje od 40 do 100 cm široke, po naročilu tudi večje, izdelujem zopet in prodajam po najnižjih cenah s pismeno garancijo. Leskovšek Anton, posestnik in kamnosek, Sv. Jurij ob južni železnici pri Celju. 60

Rose molnovke od 55 do 85 cm dolge, nudi v večji izbiri po primerni ceni A. Sušnik, železninar, Ljubljana, Zaloška cesta. 151

Cešnjevo les, približno 1 1/2 m³ rezanega v dila za pohištvo kupim. Ponudbe na upravištvu »Kmetovalca« 155

Tudi letos kupuje R. Luckmann, prej J. Leuzl nasl. a Ljubljani na Martinovi (Ahacijevi) cesti 10 po najvišjih cenah raznovrstna želiča, suho cvetje (suhe rože), lipovo cvetje, korenine, lubje in semena. Kdor si hoče s pridnim nabiranjem zagotoviti dober zaslužek, naj zahteva pojasnila pri imenovanju tvrdki. Cene, ki jih plačujem nabiralcem, so letos izredno visoke. 131

Kmetovalci! Za zeleno krmiljenje priporočamo sledeča semena: graboro čisto ali pomešano z ovsmo po K 4-20 kg, lečo za krmo po K 4-60 kg, grah za krmo po K 3-20 za kg Sever & Komp., Ljubljana, Wolfova ulica št. 12. 158

Rafijo za vezanje trt nudi A. Sušnik, železninar, Ljubljana. 163

Rafija-ličje za privezovanje trt in sadnega drevja, dalje tudi razna semena prodaja Josip Urbančič, Ljubljana, Miklošičeva cesta 8. 164

Crno semensko ajdo, zanesljivo kaljivo, dobavlja Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Ptuj. 178

Desetinske in brzo-tehtnice vsakovrstne velikosti izdeluje in razpošilja ključavničarstvo I. Malenšek, Boh. Bistrica. Sprejme tudi vajence z dobro šolsko izobrazbo. 177

Semensko ajdo črno in sivo oddaja proti zameni za lepo pšenico Franc Pogačnik, Ljubljana, Dunajska cesta 36. 179

Tropine. Kmetijskim podružnicam priporočam tolshe konopnene tropine po nizki ceni. Fran Pogačnik, Ljubljana, Dunajska cesta 36. 180

Stoječ les in sicer 100 smrek 32-45 cm premera v prsni višini in več stotin metrov bukovja naprodaj. Ponudbe je poslati A. Smolej, Dovje 51. 182

Prodajam kravo s tetelom ali brez njega, mlada, prvo tele. Cena po dogovoru. Ivan Ažman, posestnik, Hraše 20, Lesce. 183

Brinjevca 100 litrov, finega 48 %, domač izdelak, in več brinjevega olja in cveta prodaj Ivan Müller, posestnik, Crnomelj. 186

Muč! Vas glavobol? Zobobol? Trganje v udih? Malo Fellerjevega pravega Elza fluida, in odpravljen so bolečine! 6 dvojnatih ali dve veliki specialni steklenici 27 K. Fellerjev Elza mentolni értnik, en komad 3 K 50 vin. 187

Želodec Vam ni v redu? Nekaj pravih Fellerjevih Elza-kroglic! Te so dobre! 6 škatljic 12 K—. Pravi balzam 12 steklenic 24 K—. Prava švedska tinktura 1 velika steklenica 12 K—. Omot in poštnina posebej a najceneje. Eugen V. Feller, Stabica donja, Elzatrž št. 287, Hrvatska. (20C)

Galico oddaja, dokler traja zaloga, kg po K 28—, poslovica zemaljsk. gospodarskog viječa v Metkoviću. 189

8 hl tepkovca ima naprodaj Marko Jakoš, pos. na Branskem, p. St. Janž Dol. Cena po dogovoru. Pristojnost: zajamčena. Vzroci se ne razpošiljajo. 190

Vino, vrlo dobro, 1150 hl skupaj in na malo, l. 1917, 1918, 1919, prodaja po nizki ceni Jos. Schimpf, posestnik, Hum na Sotli, pol ure od Rogatca. 191

Zajce, belgijske pasme ima naprodaj s hlevi vred Karol Počivalnik, Ljubljana, Dolenjska cesta 35. Več po dogovoru. 192

Kokoši, italijanske pasme se želijo kupiti. Proda se žična mrežna ograja. Vpraša se: Oskrbnitvo Sanneck, Braslovče. 193

Psa jazbečarja, kupi Janex Leben, Selca 66, nad Škofjeloško, Gorenjsko. 194

Runce-pepelnjake (Blane Wiener Riesen), tri mesece stare, prodaja, oziroma zamenja za lepega samca v svrhu osveženja krvi Dr. Andrej Jenko, okr. zdravnik, Št. Vid pri Stični, Dolenjsko. 195

Kdor potrebuje spretnega **vinčarja** naj vpraša pri nadučitelju K. Barle-tu v Metliki. 196

Rozolec, tri štante, en valar za vrt, dvojni svinjak, 1 leto rabljeno gonilno hrastovo kolo za kolarja, (strugarja), 3 m premera se prodaj. Naslov: kamnosek Toman, Resljeva cesta 30, Ljubljana. 197

Bik, rujav barve, murbadnske pasme, 18 mesecev star, je naprodaj ali se zamenja za lepo telico ali pa za eno-ali dveletno žrebico težke pasme, Ivan Repovš, posestnik St. Janž. 198

7 kadi, dobro ohranjenih, vsebine pa po 30 hl, primerne za vinogradnike ali strojarje, odda Ivan Pirc, Dravljice pri Ljubljani. 199

Mlatilnica, dobro ohranjena, lofsterski voz (oljnat) ali in nekaj gabrogeve lesa za mlinarje prodaj, A. Frelih, Brezje 71, Gor. 200

Rabljena slamoreznica, še v dobrem stanju, njuse takoj prodaj. Cena 4000 K. Ogleda se lahko vsaki dan v Podnizvasi št. 28. Cenj. ponudbe na Boštjan Sablatnjig, Bistrica v Rožu, Koroško. 201

Velik gramofon z 45 ploščami imam naprodaj. Gramofon je večinoma nov in nepokvarjen, plošče pa napol ratljene. Cena 4.500 K. Naslov se izve pri Upr. Kmetovalca. 202

Stroj za grabljenje sena, le malo rabljen, ima naprodaj Milan Gustin, posestnik v Metliki. 203

Dva kozolca eden velik in dobro ohranjen, eden pa manjši sta naprodaj. Pojasnila daje, posojilnica v Markolah. 204

Trsje (štorjo) za strope z galvan- žico vezano, žeblice, žico žgano, železo za stavbe, okove za okna in vrata in druge potrebnosti nudi A. Sušnik, železnica, Ljubljana, Zaloška cesta. 205

Kupim 260 m pocinkano žično vrv 10 mm. Ponudbe z navedbo cene je poslati na I. Jamer, p. Dobrlaves, Koroško. 206

Tovarna Bochmann na Dunaju

priporoča vsake vrste kletarskih
strojev n. pr. sesalke, stis-
kalnice, čistilnike, stroje
za ekstrakcijo, čepovlake
za sode itd. — Zastopnik:

Fran Rudl, Maribor

Vila „Alwies“.

(25)

Kmetovalci! Denarni zavodi!
Gozdarske in gospodarske zadrage!
Berite! Lesotrzeli! Berite!

A. Šivic

(9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako
se izračuna telesnina debel posekanega in rasto-

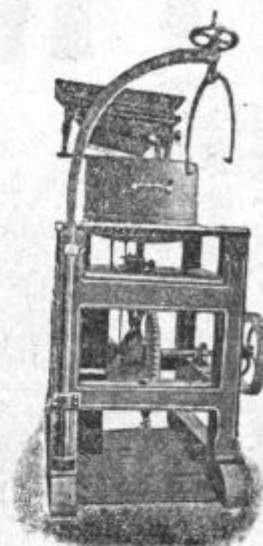
čega drevja ter celih gozdov, kakor tudi obtesane-
ga in razžaganega lesa. Pridružene so vse za tako ra-
čunanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi
popis in potrebne tabele za pravilno določanje
oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali raz-
žagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel
izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridružene ta-
bele za določanje prostornine v ogiljarskih kopah
in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih me-
trih kakor tudi popis in potrebne tabele za pri-
merjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere
za staro mero. Cena knjigi proti predplačilu
za sode Slov. kmet. družbe K 3.-.

Izdelujem kmečke mline

od najmanjšega do največjega:

za roko,
vodno in
motorno
moč.

Mlini so oprem-
ljeni s presejal-
niki in kamni,
kojih ni treba
nikoli klepati, za
kar jamčim.
Ti mlini meljejo
vsako žito ter na-
pravljajo lepo in
okusno moko za
kuho in pecivo
pri samo enkrat-
nem nasipu.
Razpošiljam raz-
ne vrste mlin-
ske kamne
in druge potreb-
ščine za mline

ter poljedelske stroje.

Josip Čretnik

stavbenik mlinov

(64)

v Sv. Jurju ob Južni železnici.

S tehničnimi in praktičnimi nasveti vsa-
komur na razpolago.

Zopet

ogromno pošiljatev manufakture na-
ravnost iz inozemstva je prejela
tvrdka

R. STERMECKI v Celju

in sicer volne, tiskanine, cefirja, eta-
mina, batista za ženske obleke, sukna,
kamgarna in hlačvine za moške obe-
leke, belega in pisanega platna za
perilo, klota, cvilha, robcev, svile
in še mnogo raznega drugega blaga,
katero se prodaja zaradi nakupa v
velikanskih množinah po čudovito
nizkih cenah. Razen tega vedno velika
zaloga lastnega izdelka srajc, pred-
pasnikov, bluz, kril, ženskih, moških
in fantovskih oblek po zelo nizkih
cenah. Čevlji, ženski, moški, in otroški
v velikanski izbiri, pristno ročno delo
lastnih čevljarjev. Ilustrovani cenih
zastoj! Na debelo samo v I. nad-
stropju. (27)

Veletrgovina, razpošiljalna

R. Stermecki
Celje - Slovenija.

Jurija grofa Thurnskega jeklarna na Ravnah

ustanovljena 1774. leta. (17)

Guštanj-Ravne, Koroško (Jugoslavija).

Poštna postaja Guštanj, žel. postaja Prevalje.
Brzjavni naslov: Jeklarna Guštanj.

Proizvaja: Azzalonsko in breslansko jeklo
v zabojih, s sidrom kot varstveno znamko.
Legirana in nelegirana toplotniška jekla
za vsakovrstno orodje največje trajnosti.

Jekla za orodje, drugovrstna,
za kladiva, žlebe, matrice; za diela in nože za
obdelovanje železa; za svedre, za rudo, premog
in kamen; za pile, rezila vrtilna, diela itd.

Legirana in nelegirana martinova jekla
za vozovne in vagonске vzmeti; za konstrukcijske
dele posebne trajnosti v avtomobilni in letalni in-
dustriji; za kolesna obročja; za kose, srpe, sekire,
motike, lopate itd.

Izgotavlja: Vozovne osi s pušami in nakončniki;
transmisijske valke (ostrugane do 4 m, surovoko-
vane do 6 m dolžine); v žlebih kovane dele za
avtomobile in vagonе; krogle za cementne mline itd

Cementna strešna opeka

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin,

Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

Najstarejša hranilnica v Sloveniji!

KRANJSKA HRANILNICA v Ljubljani

ustanovljena leta 1820

sprejema hranilne vloge proti

3⁰/₀

obrestovanju in dovoljuje hipotekna posojila po

4 1/2⁰/₀

S hranilnico sta zvezana Kreditno društvo in
starostna hranilnica za posle in delavce.

Hranilnica je sirotinskovarna in jo nadzoruje
državna vlada za Slovenijo.

Rezervni zakladi znašajo približno

8 milijonov kron.

Čisti dobiček je, v kolikor se ne porabi za
okrepitev rezervnih zakladov, po pravih določen
v pospeševanje obkrožitnih naprav in podjetij
na Kranjskem. (34)

Za te vrste se je doslej darovalo 8,628.000 kron.

Pismene pošiljate je nasloviti na Kranjsko
hranilnico v Ljubljani, Knafeljeva ulica števil. 9.

Vabilo

k

rednem občnem zboru

Mlekarske in sirarske zadrage v Žireh,

R. Z. Z. N. Z.

za XXII. upravno leto 1919,

ki se bo vršil

v združnih prostorih v Žireh v nedeljo
dne 27. junija ob 8 uri, (po jutranji maši).

DNEVNI RED:

1. Citanje revizijskega poročila.
2. Potrjenje računskega zaključka za l. 1919.
3. Določitev višine zneska, do katerega se smejo
dovoljevati posojila.
4. Slučajnosti. (62)

Ako bi občni zbor po § 41 združnih pravil ne
bil ob tej uri sklepčen, se vrši na istem prostoru
z istim dnevnim redom drug občni zbor, kateri
sme brezpogojni sklepati.

DRUŽBENE VESTI.

Ynovič zvišane poštne pristojbine: Pisma do 20 gramov je frankirati z 1 K, za vsakih nadaljnjih 20 gramov še s 60 vinarji; dopisnice s 60 vinarji; tiskovine za vsakih 50 gramov po 20 vinarjev; priporočeno (rekomandirano) še posebej z 80 vin.; ekspresna pisma še posebej z 240 K, pakete s 4 K. — Opozorjamo, da vsled velikih kazni premalo frankiranih pisem in dopisnic ne moremo več sprejemati. **Tudi je priložiti za odgovore 1 K v znamkah.**

*** Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:**

* Apneni dušik $\frac{28}{21}\%$ po K 160.— za 100 kg takojšnje prijave sprejema družba neobvezno, vreče mora naročnik sam dostaviti.

Bosna pasta po K 14.— za kg v sodih po 25, 50 in 100 kg. Sodi se zaračunijo po K 20.—.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprn okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd stane kg 14 K.

Kostni superfosfat po K 320.— sto kg.

Kostna moka bo v nekaj dneh dospela.

Otrobi, pšenične po K 200.— sto kg.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 140.

Škropilnice. Naša družba je prejela iz Italije bakrene trtne škropilnice sistema Vermorel. Komad stane 950 kron. Vinogradniki naj škropilnice brez odloga naročijo, ker je zaloga le majhna.

Vreče. Pri pošiljativah vreč je na spremnici natančno navesti zakaj so vreče ali če jih dotičnik vrača.

Zveplalniki. Družba je prejela iz Italije ročne žveplalnike. Komad stane 250 kron.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot dodatek galicnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 2 K 40 h kilogram. Vsled stavke in oviranega železniškega prometa letos mnogim vinogradnikom ne bo mogoče modre galice pravočasno v zadostni množini iz Nemške Avstrije priskrbeti. Zato priporočamo udom skrajno varčnost. Tudi naj sosed pomaga sosedu in naj, če le more, posodi iz svoje zaloge tistim, ki modre galice sploh nič nimajo. Izkušnje so pokazale, da lahko brez škode za učinkovitost primešamo galici polovico žveplenokisle gline in si na ta način prihranimo polovico galice. Mesto treh ali dveh kil vzamemo na sto litrov vode le poldrugo ali eno kilo galice in ravnotoliko gline, apna pa kakor navadno, uspeh bo sigurno popolnoma isti, kakor ob polni množini galice. Žveplenokislo glino je treba pri družbi takoj naročiti.

Žveplo (žveplene ploščice) na juti za žveplanje sodov, najboljšje, brez arzena po 20 kron kilo.

Žveplo, Floristella, dvoj, raf. po K 12.— kg.

Kmetijske potrebščine je treba družbi naprej ob pri- liki naročanja plačati. V ta namen naj podružnice oziroma posamezni udje zahtevajo družbene poštne položnice (štev. 10712) da vplačevanje lahko brez stroškov izvršijo.

Semensko koruzo po K 700.— sto kg.

Oves za konje po K 600.— sto kg.

Tobačni prah in tobačni izvleček naj udje naročijo potem najbližje tobačne trafike. Tega sredstva zopet listne uši je sedaj zadosti v prostem prometu in ga tobačna tvornica na zahtevanje zopet oddaja vsem trafikam.

Frankirajte pravilno! Kmetijska družba odslej ne bo sprejemala več pisem in sploh poštinih pošiljatev, če niso zadosti frankirana. Za vsako tako pošiljav bi morala družba plačati dvojno kazn. Pisma in zalepke je frankirati s znamko za eno krono, dopisnice pa z šestdesetimi vinarji.

Poziv.

Vsem »Narodnim svetom«, organizacijam, veselničnim in pripravljalnim odborom na Koroškem in v Sloveniji!

Prihajamo v čas raznih prireditvev, veselic in zabav, zborovanj in manifestacij in to osobito na Koroškem. Na vseh teh prireditvah se razpečava vse mogoče: konfeti, cvetlice, razglednice i. dr., a dandanes bi bila osobito potrebna naša knjiga, naša propagandna brošura, ki govori o naši Koroški. Človek kupi na veselici vse! Gotovo bi kupil tudi knjigo, od katere bi nekaj imel! Na ta način bi prišle prepotrebne brošure v najširše plasti naroda, kjer bi obrodile stoteri sad. Mi vsi še vse premalo poznamo našo zemljo, se še vse premalo zavedamo svojih pravic. Zato bi bilo zelo umestno in koristno, da bi se pri vsaki prireditvi organizirala prodaja propagandnih brošur med občinstvom — uspeh gotovo ne bo izostal. V to svrhu poziva založba »Zvezne tiskarne« v Ljubljani vsa društva in organizacije, da pred vsako prireditvijo naroče pri podpisani založbi sledeče velevažne in zanimive propagandne brošure:

Carantanus: Koroška (z narodnostnim zemljevidom) . . . 4 K
Dr. Vošnjak: Gosposvetsko polje (s 3 slikami) . . . 2 K
Alre: Jugoslovanska žena za narodno svobodo . . . 2 K
Abditus: Problemi malega naroda . . . 2 K
Erjavec: Naša Istra . . . 1 K
lv. Albrecht: Paberk iz Roža (Koroške pravljice) . . . 4 K

Razun teh brošur in knjig bi bila gotovo tudi dobrodošla »Mala pesmarica«, ki je doslej priobčila sledeče skladbe:

D. Jenko: 1. Što čutiš, Srbije tužni? . . . 1 K
I. pl. Zajc: 2. Zrinjsko-Frankopanka . . . 2 K
A. Hajdrih: 3. Slabo sveča je brlela . . . 1 K
A. Hajdrih: 4. Pod oknom . . . 1 K
A. Hajdrih: 5. V sladkih sanjah . . . 1 K
A. Hajdrih: 6. Jadransko morje . . . 2 K

Eventuelne neprodane izvide vzamemo nazaj, prosimo le, da se jih ne pokvari, od vsakega prodanega izvoda pa damo prireditelju visok popust v prid »Narodnim svetom« na Koroškem, oziroma v namen prireditve.

Vsa naročila naj imajo označbo: »za prireditev . . .« in naj se naslavljaajo izključno na »Založbo Zvezne tiskarne«, Ljubljana, Marijin trg.

3. ROMATIC

dolgoletni zastopnik znane trdnice K. in R. Jezek, Blansko, tovarna kmetijskih in poljedelskih strojev in motorjev se priporoča. — Dobra in solidna postrežba.

Nadalje priporočam **brzoparilnike** vseh velikosti z dvojnimi pocinkanimi parnim kotlom, in porabno obremen za kuhanje žganja. (12) Sprejemam naročila na slamorezne nože.

Cene po dogovoru. Tudi imam malo rabljeno slamorezno 12" čistino v dobrem stanju posebno pripravno za pogon z viteljem na lesenem podstavku. Cena po dogovoru. Ljubljana, Gradisce št. 11

Vinometre »Bernadota« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1. (4)

Ovčjo volno v večjih množinah kupuje

Impex

eksportna in importna družba v Ljubljani, Krekov trg 10, kamor je poslali ponudbe z navedbo cene in množine ter priložiti večji vzorec.

Modra galica

prvovrstna,
98—99 %
se oddaja di-
rektno pri »Dr-
žavni cinkarni
v Celju.

Gumi

za cepljenje trt,
cevi za škropilnice

59 kot tudi
plašče in cevi

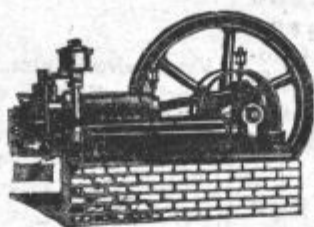
za kolesa
priporoča

Ign. Vok,
Ljubljana,
Sodna ulica 7.

Gospodarska zveza

v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor.

Velika za-
loga vsa-
kovrstnih
poljedel-
skih stro-
jev (3)

iz najslavitejših tovarn.
Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic, Welsla'.

Primešaj krmi Mastin!

Enkrat na teden primešaj krmi pest praška Mastin. Ob pomanjkanju krme, ko se uporablja nadomestna sredstva za krmla, pa se primeša dvakrat. Dietetični prašek Mastin je dobil najvišje kolajne na razstavah v Londonu, v Parizu, v Rimu in na Dunaju. Tisoči gospodarjev hvalijo Mastin, ko ga enkrat poizkusijo, in ga ponovno rabijo. 5 zavojev praška Mastina zadostuje za 6 mesecev za enega prasiča ali vola.

Ako se Mastin pri Vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem ga naročite po pošti. 5 zavojev Mastina 30-50 poštne preprosto na dom. (50)

Mazilo zoper garje
(naftomazilo) uniči pri ljudeh garje, lišaj, srbečico, kožne bolezni, izpuščaj. Pri živini uniči garje. 1 lonček po pošti K 12-50.

Lekarna Trnkóczy
Ljubljana, Kranjsko. Zraven rotovža.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice

registrirana zadruga s neomejeno zavezo
v LJUBLJANI

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti šte. 18.

Obrestuje hranilne vloge po **3%** (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne doiga.

Stanje hranilnih vlog nad **42.000.000 krom.**

Stanje rezervnih zakladov **4.100.000 krom.**

Rogaška slatina

Tempel vrelec:

Najboljša namizna voda, najbogatejša na ogljikovi kislini. Pospešuje prebavljanje in preosnavljanje.

Styria vrelec:

Zdravilna voda proti kroničnemu katarju želodca in čreves, najboljši pripomoček proti slabemu prebavljanju in teku. Proti boleznim jeter in ledvic, sladkorna bolezen.

Donati vrelec:

Najmočnejši vrelec svoje vrste, posebno dobro sredstvo proti črevesnemu katarju, želodčnemu kamenu, sladkorni bolezni, debelosti, putiki, hemoroidum itd.

Rogaška slatina

je najbolj priljubljena in se v obče največ zahteva. To pa radi tega, ker je izmed vseh alkalično-salinitnih rudninsko-kislih slatin najbogatejša na ogljikovi kislini. — Ta slatina je najokusnejša krepična in oživljajoča pijača; obenem pa tudi najboljšo sredstvo s katerim se obvaruje v mrzlih krajih mrzlice. (1)

Rogaška slatina

je najbolj namizna in mineralna voda, katere ni nikdar slabega okusa ali duha. : :

SLOVENSKA KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja

10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz „Kmetovalca“ in jih oddaja komad po 50 vin.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
2. Rjavenje vina.
3. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.
4. Ciste drože in njih raba v kletarstvu.
5. Kako se pripravi dober vinski kis.
6. Vzroki neplodnosti pri govedih.
7. Sluzavost ali vlačljivost vina.
8. Krmljenje z oljnimi tropinami.
9. Bradavice pri domačih živalih.
10. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
11. Naprava petiota ali domače pi-jače.
12. O bistvu alkoholnega vrenja (kipenja) in o rabi čistih vinskih drož pri pridelovanju vina.
13. Vnetje vimena ali volčja na vimenu.
14. Kako se napravi stanovitno sadjevec.
15. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
16. Kislost (kisloba) in razkisanje vina.
17. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
18. Napenjanje govedi.
19. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
20. Izdelovanje mila za dom.
21. Zdravljenje kužnih bolezni cepljenjem.
22. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
23. Kako živi šitni molj in kako se pokončuje.
24. Snetjavost pri šitu.
25. Kako se jajca ohranijo.
26. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
27. Kako se obnavljajo in popravljajo meje?
28. Kdo se naj še zglaš za državni preživ. čuski (vzdrževalni) pri-spevek?
29. Presojanje krmi po škrobnih vrednotah.
30. Garje pri konjih.
31. Kako pripravljamo domači kvas (kravajce, drože)?
32. Duh in okus vina po žveplu.
33. Zatiranje trtnih bolezni spomladi.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6.

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov. (5)

Posojila se dovoljujejo po 4 do 5%.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorom.

Vabilo

na

redni občni zbor

Zadružne centrale v Ljubljani,

reg. zad. z omeje. zav.

ki se vrši

(61)

v torek dne 6. julija ob 10. uri dopoldne v Krekovi prosveti v Alojzijevešču v Ljubljani.

DNEVNI RED:

1. Poročilo ravnateljstva o poslovanjih za leto 1919.
2. Potrdilo letnega računa za leto 1919.
3. Sklepanje o likvidaciji in razdružitvi zadruge in volitev likvidatorjev.
4. Slučajnosti.

Opozarja se na § 17 zadružnih pravil, po katerem se vrši v slučaju nesklepnosti na istem prostoru drugi občni zbor, ki je sklepčen ob vsaki vdeležbi.

Načelstvo.

KONJAK

Pri slabosti vsled starosti, težkočah v želodcu, pešanju moči je (19)

star vinski konjak pravo življenje vzbujajoče sredstvo. Razpošilja dve politerske steklenice, ovojina in poština prosta za K 96—

Beneš Hertl, graščak na graščini Golič pri Konjicah Štajersko.